Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...мнай 1921 оной ...рийн 21-hээ гарана | № 19 (14130) | 1976 оной январиин 24, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

Ороной ажалшад бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоод, Советскэ Союзай Коммунис партиин XXV съездые ажалай шэнэ түйлалтануудаар угтаха, үйлэдбэриин ашаг үрэ ба хүдэлмэриин шанар улам дээшэлүүлхэ, 1976 оной арадай ажахын түсэб амжалтатайгаар дүүргэхэ, тиин арбадахи табан жэлэй асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлгэдэ хубитаяа ехээр оруулха гээд бататар этигэжэ байнаа КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС ба ВЛКСМ-эй ЦК элирхэйлэн мэдүүлнэ.

(КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолhоо).

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ АЖАЛШАД 1976 ОНОЙ БҮХЭСОЮЗНА СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНДЭ ОРОЛСОБО

БУРЯАДАЙ АССР-эй ХҮДӨӨ АЖАХЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ

СОЦИАЛИС УЯЛГА

Партиин XXV съезддэ зорюулжа КПСС-эй ЦК-гай гаргаhан «СССР-эй арадай ажахые 1976—... онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проект ...табигдаhан асари ехэ программа совет хүн ...энэй зүрхэ сэдьхэлдэ гүнзэгы баяр түрүүлнэ, ... hайхан омогорхол бадаруулна. Гэрээн дотор ...дэхи табан жэлэй туршада совет арадай түй...ан ажалай алдарта дүнгүүд харуулагдаа, мүн ...мунис байгуулалтын ээлжээтэ табан жэлдэ бэс...гдэхэ шэнэ шата тодорхойлогдоо.

...овет арадnай партиингаа хүтэлбэрилгөөр ...СС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэе...жэ, оронойнгоо экономическа хүсэ шадал бэхи...лхэ, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэ...лхэ, хүн зоной ажабайдалые hайжаруулха та...р ехэхэн ургалта түйлаа.

...хы совет хүнүүдтэй хамта Буряад оронойнай ...өөгэй ажалшад түсэб даабаринуудаа хэрэг ...энь бэелүүлхын түлөө оролдосотойгоор тэмсэ... хүдөө ажахынгаа үйлэдбэрине хараа байса ...көөжэ шадаа. Юhэдэхи табан жэлэй туршада ...оз, совхозуудай материально-техническэ баа... бэхижээ, газар тараалан hайнаар эрхилэгдэ... болоо, нуга сабшалангай ургаса дээшэлүүлэг... адууhа малай ашаг шэмэшье ехэ болоо. Уhа...далаг, намагhаа хатаагдаhан газар горитой ...глагдаа. Олон жэлдэ хэрэглэгдэхэ hайжаруу...аhан бэлшээри бии болгогдоо. Сагай уларилай ...амжагүй байгаашье hаань, республика дотор... хүдөө ажахын валовой продукци үйлэдбэрил... жэлэй дунда зэргын хэмжээн наймадахи та... жэлэйхидэ орходоо 10 процентээр ехэ болоо. ...75 ондо газар таряалангhаа эгээл ехэ ургаса ... Табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ бүхыдөө 657 ...ан тонно таряан хуряагдажа, 100 мянган тон... түсэбэй орондо, 202,3 мянган тонно ороойhон ... ороной амбаарта оруулагдаhан байна. ...hо таряа гүрэндэ худалдаха социалис ...ые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ Мухар-...өрэй, Зэдын, Бэшүүрэй болон Хяагтын айма...й колхоз, совхозууд эгээл ехэ хубитаяа ...иhан байна. Хартаабха, овощ болон гэжээлэй ...алнуудай hайн ургаса суглуулагдаа.

...рэндэ 31,5 мянган тонно түсэбэй орондо 36,4 ...ан тонно хартаабха худалдагдаа, 1974 оной... ...й сасуулхада, 31 процентээр ехэ овощ худал...даа.

...ал ажалаймнай хүдэлмэрилэгшэд мяха, hү, ...о болон үндэгэ гүрэндэ худалдаха табан жэ...гээ даабаринуудые үлүүлэн дүүргэhэн байна. ...ахи табан жэлэйхитэй сасуулхада, жэлдээ ...а зэргээр мяха худалдалга 26,9 процентээр, ...— 11,2 процентээр, үндэгэ — 2,3 дахин ехэ бо... Мүн ноохо худалдалга 22,7 процентээр дээшэ... Мал ажалай продуктнуудые абалга, бэлэдхэл... нёдондо эгээл ехэ хэмжээндэ хүрөө hэн. Гүрэн... ...9 мянган тонно мяхан, 134,6 мянган тонно hүн, ...мянган тонно ноохон, 98 миллион үндэгэн ху...агдаа.

...абанскын, Сэлэнгын, Хяагтын, Санагын, «Ком...льский», Бодонгуудай совхозууд, Хяагтын ...агай «Родина», Ранжуровай нэрэмжэтэ, Сэлэнгын аймагай Карл Марксын, Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ, Бэшүүрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ, Мухар-Шэбэрэй «Искра» колхозууд мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха табан жэлэйнгээ түсэбүүдые республика доторoo бултанhаа түрүүн дүүргээ.

Хүдөө ажахын түрүүшүүлэй олошорhон, бригада, звено болон фермэнүүдэй нилээд олон коллективүүдэй эрхим hайн үрэ дүн түйлаhан ушар хадаа юhэдэхи табан жэлэй гайхамшагта дүнгынь болоно. Түрүүшүүлэйнгээ дүй дүршэл дээрэhээ республикымнай бүхы ажалшад колхоз, совхоз бүхэндэ бии байhан ехэ арга боломжонуудые элирүүлжэ, тэдэнине ашаглажа, хүдөө ажахын продукци ехээр үйлэдбэрилжэ, таряан болон мал ажалаа ашаг үрэтэйгөөр эрхилжэ hурана.

Эхилээд байhан арбадахи табан жэлые ашаг үрэ ехэтэй, эрхим шанарай табан жэл болгохын тула бүхы хэрэгтэй юумэ хэхэ гэжэ партимнай совет арадые уряална. Эгээл бага гаргаша хэжэ, эгээл эрхим үрэ дүн түйлахын түлөө совет хүн бүхэн, ажалшадай коллектив бүхэн оролдосотойгоор тэмсэхэ ёhотой.

Эгээл тиимэhээ хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ түйлагдаhан зарим тэдэ амжалтаяа тэмдэглэхэ зуураа олохон колхоз, совхозуудай, зарим бригада, фермэнүүдэй коллективүүдэй ажалда ехэхэн дутагдалнуудай, хэрэглэгдээгүй арга боломжын бии байhанине мэдэрнэбди. Зарим колхоз, совхозуудта газар таряалан үшөөл муугаар эрхилэгдэнэ, зүб севооборот хүсэд нэбтэрүүлэгдэнэгүй, hайн шанартай үрэhэ ургуулжа абаха хүдэлмэри эмхидхэгдэнэгүй, уhалагдадаг газар үшөөл дүүрэнээр ашаглагданагүй. Мүн hалхинда үлеэгдэжэ, уhанда нуража гэмтэлгэhээ газарай хүрьhые хамгаалха тэмсэл үшөөл hулаар ябуулагдана, тэрэнhээ уламжалан, хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса мүртэй дээшэлнэгүй. Олохон ажахынуудта адууhа малай ашаг шэмэ бага байhаар. Адууhа малай, илангаяа үнеэдэй тоо толгой өөдэтэй олошоруула данагүй, тэдэнэй олонхинь hүбайрна, олохон мал гарзална, муу шанартай продукци абтана. Тиимэhээ тэдэ ажахынуудта продукциин үнэтэй болодогынь гайхалгүй. Колхоз, совхозуудай хүдэлмэридэ бии байhан ехэ дутагдалнуудые усадхахын тула оролдосотойгоор тэмсэхэ гээшэ хүдөөгэй ажалшан бүхэнэй уялга болоно.

Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхын, ажалай шанар hайжаруулхын, 1976 оной арадай ажахын түсэб амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө дэлгэрhэн бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ оролсожо, бидэ, тус зүблөөндэ хабаадагшад республикынгаа хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй зүгhөө 1976 ондо хүдөө ажахынгаа үйлэдбэридэ нимэ үрэ дүнгүүдые түйлахын түлөө тэмсэхэ гэжэ социалис уялгануудые абанабди.

ГАЗАР ТАРЯАЛАН БОЛОН САБШАЛАН hАЙЖАРУУЛГААР

...ажахы бүхэндэ газар таряалангай культура саа...дань дээшэлүүлжэ, газарай гектар бүхэнине ...г ехэтэйгээр хэрэглэхэ, тарилгын газарай ху...олгые гуримшуулха, техникэ, минеральна үтэг...гэ hайнаар ашаглаха, ажалай эмхидхэл hай...уулха. Тиигэжэ 1976 ондо колхоз, совхозуудта ... мянган тонноhоо бага бэшэ таряа, 32 мянган ...о хартаабха, 32 мянган тонно овощ, 750 мян... тонно силосэй ногоо, 150 мянган тонно корне...дуудые, хээрын болон ногоо тарипан сабшалан...hээ 430 мянган тонно үбhэ хуряахабди. Гү...дэ 102 мянган тонно таряан, 32 мянган тонно ...таабха, 25 мянган тонно овощ худалдагдаха.

...аряа ехээр ургуулжа абаха гээшэ хүдөө ажа... саашадань хүгжөөхэ гол үндэhэ hуури болоно. ...торно-таряан ажалай бригаданууда, оньhо...уулагдаhан звенонууд, отрядуудай хүдэлмэри...эд хабарайнгаа тарилгые агротехническэ дээ... хэмжээндэ, эрхим болзорто, hайн шанартай... үнгэргэжэ, ургасын хойноhоо зүбөөр харуу...д, таряанай ургасые нёдондонойхиhоо гекта... 1 центнерhээ бага бэшээр дээшэлүүлхэ зорил...урдаа табина.

...ухар-Шэбэрэй таряашад 1 миллионhоо бага ...э таряа хуряахын түлөө тэмсэхэ уялга абанхай. ...агротехникые саашадань нарижуулhанай, ехэн... хүдэлмэриие оньhожоруулhанай, ажалай эм...эл hайжаруулhанай үндэhөөр республикымнай ...таабхашад, овощ ургуулагшад бүхы 8900 гек... тарилгын газарай га бүхэнhөө 95—100 центнер ...таабха, 2000 гектарай га бүхэнhөө 160—170 ...тнер овощ хуряаха уялга абаа.

...хы адууhа малые шэмэтэ тэжээлээр гүйсэд хангахын тула кукурузашад таряалангай гектар бүхэнhөө 150—170 центнерhээ бага бэшэ ногоон намаа хуряаха, корнеплодуудые ургуулдаг звено бүхэн гектарай 350—400 центнер үндэhэ ургуулхын түлөө тэмсэхэ юм.

Уhалагдадаг сабшалангай гектар бүхэнhөө 18—20 центнерhээ бага бэшэ, хуурай добо газарай гектар бүхэнhөө 10—12 центнер үбhэ абаха зорилго луговодууд урдаа табина.

Адууhа малые эрхим шанарай белок ехэтэй тэжээлээр хангахын тула үбhэ тэжээл бэлэдхэхэдээ түрүү, шэнэ технологи үргэнөөр хэрэглэхэбди. Энэ жэлдэ 70 мянган тонноhоо бага бэшэ сенаж, 100 мянган тонно багсалагдаhан үбhэ, 15 мянган тонно витаминтай ногооной гурил бэлэдхэхэбди.

Газарта үтэгжүүлгэ оруулха гээшэ ургаса дээшэлүүлхэ найдамтай арга мүн. Хүрьhэнэй үрэжэл hайжаруулхын тула таряалан, сабшаланда 135—140 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулха, 1,4 миллион тонно органическа үтэгжүүлгэ тараахабди. Хартаабха, овощ тариhан уhалагдадаг газарта хүрьhэнэйнь химическэ бүридхэлые хаража, картограммын нарин заабариин ёhоор, дүүрэн нормоор үтэгжүүлгэ оруулхабди. 250 мянган гектарта авиаци хэрэглэжэ, ургасын бүртаг үбhэ сэбэрлэхэ, 230 мянган гектар газарта hалхи, уhанhаа гэмтээдэг хүрьhэ хамгаалха олон янзын комплексно хүдэлмэри хэхэбди.

Манай республикын эрхэ байдалда хүдөө ажахын таримал ургамалнуудай, сабшалангай ногооной үндэр баян ургаса абахын тула хүрьhэндэ шииг нойто ехээр үгэхэ, hайнаар бариха, уhалагдадаг газарай гектар бүхэнине ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ гээшэ угаа ехэ удха шанартай.

Уhалагдадаг бүхы газарые hайнаар ашаглахын тула уhалууриин системэнүүдые эртэнhээ бэлдэхэ, газар уhалха техникэ, зэмсэгүүдые бэлэн болгохо, тошо ехээр халяахабди. Саhанай хайлажа эхилхэлээр хаа хаанагүй hайрам тогтоожо, тэрээгээр таряалан, сабшалан уhалхабди. Добо газар уhалхын тула ажахынуудта бии байhан бүлүүр станци болон уhа дээгүүр сасан хаядаг машинануудые түхэреэн суудхэдэ хүдэлгэжэ, тэрэнэй ашаар уhалагдадаг газараа 40 мянган гектараар ехэ болгохо.

Республикымнай мелиораторнууд «Сельхозтехника» нэгэдэлэй оньhожоруулагдаhан отрядуудтай хамта бүхыдөө 25 мянган гектар сабшалан үндэhөөрнь hайжаруулха, 50 мянган гектар газарай хүрьhэнэй дээгүүрхиие hайжаруулха, 3300 гектар газар шэнээр уhалха, 3000 гектар hайжаруулагдаhан бэлшээри үндалуулха уhалууриин системэнүүдые барижа ашаглаха юм. Мүн 7700 гектар уhалагдадаг газарай хүрьhыень hайжаруулха хүдэлмэри хэхэ, тэндэхи уhалууриин системые шэнэдхэн заhабарилха, шииг нойто ехэтэй 2000 гектар газар хатааха, тиихэдээ бүхы хүдэлмэриие хаhа саг соонь, hайн шанартайгаар бүтээхэ хэрэгтэ гол анхарал хандуулха байна.

Республикын ой модоной ажахын хүдэлмэрилэгшэд 200 тонно шэлбүүhэнэй гурил бэлдэхэ. колхоз, совхозуудай газар дээрэ hалхинда үлеэгдэжэ гэмтэдэг 710 гектарта модо hуулгажа, бургааhа тарижа, хүрьhэ хамгаалха, тэдэ модо, бургааhануудаа hайнаар харууhалжа, үндэhэжүүлэн ургуулха түсэбөө дүүргэхэ байна.

Хүдөө ажахын техникые hайнаар заhабарилжа, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэhэнhөө хабарай тарилгын амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ байhанине хараада абан, бүхы трактор болон газар элдүүрилгын машинануудые байгша оной апрелиин 1 болотор hайн шанартайгаар заhабарилжа дүүргэхэ, полевой болон бригадын стануудые бэлэн болгохобди. Ажахы бүхэндэ механизаторнуудай бүгэдэ ниитын hуралсал эмхидхэжэ, хүдэлжэ байhан хүнүүдэй мэргэжэлые дээшэлүүлхэ, дутуу байhан кадрнуудые хүсөөхөөр механизаторнуудые олоор hургаха ажахы бүхэндэ трактор, машинада техническэ харууhа хэхэ мастер-заhабарилагшадтай бригаданууды эмхидхэхэбди.

Хүдөө ажахын бүхы техникые бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэжэ, ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхын түлөө оролдосотойгоор тэмсэхэ, шэнгэн түлишэ, тоhодолгын хэрэгсэл болон запасной частьнуудые гаргашалгые хороохын тула. продукциин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулхын түлөө оролдохобди.

МАЛ АЖАЛ ХҮГЖӨӨЛГӨӨР

Адууhа малай, шубуудай ашаг шэмые дээшэлүүлжэ, тэдэнэй тоо толгойе саашадань олошоруулан, мяха, hү, үндэгэ абаха технологиие нарижуулаад, 1976 ондо колхоз, совхозуудта хамта 64,5 мянган тонно мяха, шубуу (амидын шэгнүүрээр), 166 мянган тонно hү, 5600 тонно (физическэ шэгнүүрээр) ноохо, 105 миллион үндэгэ абаха байнабди. Гүрэндэ 65,6 мянган тонно мяха, шубуу, 133 мянган тонно hү, 7100 тонно ноохо (тоологдоhон шэгнүүрээр), 90 миллион үндэгэ худалдахабди.

Малай үбэлжэлгые hайнаар үнгэргэжэ, энэ үе соо мал ажалай продуктнуудые ехээр абаха гэжэ республика доторoo үүсхэл гаргаhан Бэшүүрэй аймагай малшад дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абанхай. Үбэлжэлгын үедэ (октябриин 1-hээ июниин 1 болотор) үнеэн бүриhөө 1200 килограммhаа бага бэшэ hү haaxa, нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, 8000 центнерээр ехэ hү haaxaбди гэжэ энэ аймагай hаалишад, малшад уялга абанхай, Мал адуулагшад, гахайшадынь шахамал үхэр бүхэнэй шэгнүүрые суудхэдээ дунда зэргээр 800 граммаар, гахай бүхэнэй шэгнүүр —400 граммаар нэмээхын түлөө тэмсэхэ юм. Гүрэндэ тушаагдаха үхэр бүхэнэй шэгнүүрые 350 килограммда, гахай бүхэнине —100 килограмм, хонин бүхэнине —40 килограммда хүргэхэ байна.

Зэдын аймагай хонишод 127 мянган хурьга түлжүүлхэ гэхэ гү, али 100 эхэ хонин бүриhөө 82 хурьга абаха, хурьган бүхэнине 20 килограммда хүргэжэ эхэhээнь hалгааха, хонин бүхэнhөө 3,3 килограмм ноохо хайшалха, бүхыдөө 11000 центнер эрхим шанартай ноохо үйлэдбэрилхэ уялга абаа.

Бэшүүрэй, Зэдын малшадай үүсхэлые халуунаар дэмжэжэ, бидэ нёдондо жэлэйхитэй сасуулхада, үнеэн бүхэнhөө дунда зэргээр 130—150 килограммаар ехэ hү haaxa, 100 үнеэн бүриhөө 82-hoo үсөөн бэшэ тугал түлжүүлхэ, томо болгогдохо үхэр бүхэнэй шэгнүүрые суудхэдээ 750—800 граммаар, шахамал үхэр бүхэнэй шэгнүүр — 900—1000 граммаар нэмээхэ, шахан, бэлшээн таргалуулhан үхэр бүхэнөө дунда зэргээр 330 килограммhаа бага бэшэ шэгнүүртэйгээр, эрхим тарган, дундаhаа дээшэ шадалтайгаар гүрэндэ худалдахабди.

Республикымнай хонишод түл абалгадаа хаhа сагтань, hайнаар бэлдэжэ. 700 мянган хурьга абажа түлжүүлхэ гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүриhөө 80 хурьга томо болгохо, хонин бүриhөө 3 килограмм ноохо хайшалха уялгатай. Зундаа 250 мянган хони тусхай талмайнууд дээрэ шахаха хүдэлмэри эмхидхэхэ байнабди.

Гахайн фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд 120 мянгаhаа үсөөн бэшэ поршоонхо абажа томо болгохо, шахамал гахай бүхэнэй шэгнүүрые суудхэдээ 420 граммаар нэмээхэ, бүхыдөө 8—9 мянган тонно шэгнүүртэй 90—100 мянган гахай шахажа, гүрэндөө худалдаха уялга абаа.

Бүхы абадаг продукциингаа шанарые эрид hайжаруулха гээшэ мал ажалай бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй шухала зорилго болоно. Тиимэhээ фермэнүүдтэ ариг сэбэрые нарииаар сахиха, үйлэдбэриин культурые дээшэлүүлхэ, хүдөө ажахын продуктнуудые hайн шанартайгаар абаха тушаа табигдадаг эрилтэ болон стандартые нариинаар сахихын тула бүхы хэмжээ абахабди. Үхэр мал, шубуудые hайнаар түлжүүлжэ, зүбөөр шахаhанай ашаар тарган, шэгнүүр ехэтэйгээр тушаадаг болохобди. Муу шанартай ноохо бага болгохо, hүнэй шанар дээшэлүүлхэ асуудалда онсо анхарал хандуулхабди.

Үйлэдбэридэ эрдэм наукын түйлалта, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ тушаа колхоз, совхозуудай мэргэжэлтэд, хүдөө ажахын органууд ехэ хүдэлмэри хэхэ зэргэтэй. Тэдэнэр ажалай эмхидхэлые саашадань hайжаруулха, үйлэдбэрине бүхыдэнь оньhожоруулха, технологиие нь нарижуулха, мал ажалые тусхай шэглэлтэйгээр эрхилхэ хүдэлмэрээ гүнзэгырүүлхэ, ажахынууд хоорондын-хамжалгын хүдэлмэриие хүгжөөхэ, тэдэнине томодхохо болоно. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлhэнэй, продукциин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулhанай ашаар үйлэдбэриин ашаг үрэ үгэсые дээшэлүүлхэ байна.

Мал ажалай материальна баазые бэхижүүлхын тула фермэнүүдые шэнэдхэн заhабарилха, шэнэ барилганууды бодхоохо хүдэлмэри үргэнөөр ябуулхабди, hайн байрада байлгажа, үхэр малые шэнэ, түрүү аргаар харууhалха хүдэлмэри үргэнөөр эмхидхэхэ, мал ажалдахи хүдэлмэриие бүхыдэнь оньhожоруулха ажал үргэлжэлүүлхэбди. Үбhэ тэжээл зүбөөр гаргашалха, шанарыень hайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулхабди. Шэмэ, шанар ехэтэй тэжээл бэлэдхэхэ тусхай цехүүдые эмхидхэхэбди. Амидо-концентрадай нэмэлтые үйлэдбэрилгэ, шэлбүүhэнэй гурил, тэжээлэй паста бүйлүүлгые хангахабди. Сэбэр hүнэй орондо хэрэглэгдэдэг зүйл, эдеэ хоолой үлэгдэлнүүдые, продуктнуудай хаядаhа суглуулан, тэдэнине малай тэжээлдэ үргэнөөр хэрэглэдэг болохобди. Фермэ, бригаданууда байрын гэрнүүдые, культурно-ажаhуудалай бусад барилгануудые олоор бодхоожо, хүнүүдэй хүдэлхэ, ажаhууха hайн эрхэ байдал бии болгохо, тэндэ саг үргэлжэ хүдэлхэ hайн кадрнуудые бэлдэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулхабди.

Бидэ, хүдөө ажахын түрүүшүүл гансашье хүдөө ажахын халуун хүдэлмэриин үедэ бэшэ, мүн байрын гэрнүүдые, культурно-ажаhуудалай барилганууды, малай байранууды бариха, тэндэхи ажалые оньhожоруулха талаар шефскэ туhаламжаяа үргэдхыт гэжэ республикынгаа промышленна предприятинуудай бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ ханданабди

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоод, бидэ, республикын эдэбхитэдэй зүблөөндэ хабаадагшад Шэтын областиин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэй социалис мүрысөөгөө улам үргэдхэе, ажалай болон үйлэдбэриин журам үшөөл шангадхая, үйлэдбэриин бүхы участогуудтахи хүдэлмэриин шанар дээшэлүүлэе, газарай гектар бүхэнине, тэрэшэлэн техникые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэе, хамтын зөөридэ эзэн буса, hалан хойрогоор хандадаг ябадалтай эрид тэмсэе, колхоз, совхоз бүхэнэй, фермэ, бригаданудай коллектив бүхэнэй табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабарине заатагүй дүүргэхынь түлөө тэмсэел гэжэ республикынгаа хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдые уряалнабди.

Энэ социалис уялга Буряад ороной хүдөө ажахын түрүүшүүлэй 1976 оной январиин 19-дэ болоhон республиканска зүблөөн дээрэ баталагдаа.

Загарайн аймагай Эр... ...совхозой hаали... ...Цыдып-Ханда Сотни... ...Цырен-Дулма База... ...hайжит Базарова ... табан жэ... ... ажахы ... ... ха... ... олон ... уялга... ...гаар ... ажахын ... мүнөө ... КПСС-эй XXV съездэ зо... ... партиин Цент... Комитедэй гарга... «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проектые нэгэн дуугаар hайшааха зуураа, арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые абанхай. Тэрэнээ нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын тула мүнөө ажалаа hайнаар эмхидхэн, шэн зоригтойгоор хүдэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Цыдып-Ханда Сотникова (зүүн гарhаа), Цырен-Дулма Базарова, hайжит Базарова.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

ШЭНЭ ТАСС hОНИН

Л. И. Брежнев, А. А. Громыко Г. Киссинджертэй хөөрэлдэбэ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко США-гай гүрэнэй секретарь Г. Киссинджертэй январиин 22-то Кремль соо хөөрэлдөөгөө үргэлжэлүүлбэ.

Стратегическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха тухай шэнэ хэлсээ баталалгада хабаатай асуудалнуудые саашадань наринаар хаража үзэлгэдэ гол анхаралаа хандуулhан байна.

(ТАСС).

Хөөрэлдөөнүүд дүүрэбэ

БОНН. (ТАСС). СССР-эй Парламентска бүлэгэй түрүүлэгшэ, СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ А. П. Шитиков түрүүтэй СССР-эй Парламентска бүлэгэй делегаци Эхэ орондоо бусахаяа январиин 22-то эндэhээ мордобо.

Мордохынгоо урда тэдэ делегаци Рейнланд-Пфальцын ландтагта (газарай парламент) хүрэhэн байгаа. Тэрэ ландтагай түрүүлэгшэ А. Мартинтай уулзаhан, ландтагай депутадуудтай хөөрэлдэhэн байна.

* * *

Делегаци энэ үдэртөө Москвадаа бусажа ерээ.

ЗАЛУУШУУЛАЙ ХҮСЭН ЕХЭ

Үнгэрэгшэ жэлэй эсэстэ Хурамхаанай аймагай Гааргын совхозой ахалагша хонишон, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Цыбикжап Бадмаевагай «Буряад үнэн» газетэдэ толилуулһан «Эхын нангин сэдьхэлһээ» гэһэн томохон статья уншаад байхадаа, үхибүүдэе ажалдаа дуратайгаар хүмүүжүүлэн һургаха, мүн али болохоор туһаламжа үзүүлжэ, дэмжэхэ тухай онсо тэмдэглэһыень ехэтэ һайшаамаар гэжэ һананаб. Юуб гэхэдэ, залуу үетэнөө һайнаар хүмүүжүүлжэ, ажалда дүршүүлэн һургаха, илангаяа ерээдүй «дошхон» ажабайдалайнгаа богоһо һаял алхажа байхадань али болохоор туһалжа, зүбшэл заабари үгэхэ гээшэ мүнөө үедэ бидэнэй гол зорилго болоно. Хараад үзэгты даа, дунда һургуулияа түгэсхөөд, һаял нииитын ажалда хүдэлмэрилжэ байһан хүбүүд, басагад дүршэлгүйдэжэ, түрүүшынгээ бэрхэшээлые дабажа ядахадаа, бүхы хүсэл зоригынь унтаршадаг байна. Тиимэһээ бидэ эгээл энэ үедэнь залуушуулдаа али болохоор туһалха, дэмжэхэ ёһотойбди.

Урдандаа манай Энхэ-Талын гүүртэдэ бүлтадаа шэхуу дүршэлтэй һаалишад ажалладаг байһанаа жэлэй ошохо тума тэдэнэй олонхинь пенсидэ гарашоо юм. Тиигэжэ һүүлэй үедэ үнинэй һаалишад фермэдэмнай хараа байса үсөөржэ, орондонь залуу басагад ерэжэ, ажаллажа захалаа һэн. Тэрэ үеэр бидэ нилээд алдуу гаргаабди. Юуб гэхэдэ, тэдэ залуушуулаа һургажа дүршүүлхэ, туһалхын орондо урдахи ажалаа хараад лэ ябаһамнай, зунай эхеэр хэды басагадынь бэрхэшээлэ дабажа ядаһандаа ажалаа орхижо ябашоо бэлэй. Һүүлээрнь бидэ һаалишадай олдотор тэдэ басагадайнгаа бүлэг үнеэдые хүбаажа абаад, нилээд тухашархадаал алдуу эндүүгээ ойлгожо, дахяад дабтахагүйе оролдогдоо һааб даа.

Мүнөө фермэдэмнай бүхыдөө 20 һаалишан ажаллана. Тэдэнэй олонхинь залуушуул — хоёрдохи, гурбадахи гү, али түрүүшын жэл ажаллажа байһан басагад юм. Тиибэшье эдэ залуушуулаймнай олонхинь мүнөө нилээд дүршэнхэй, үнинэй һаалишадһаа дутуугүй хараалһан даабаряа һара, квартал бүхэндэ сүм дүүргэжэ амжана. Жэшээлхэл, тэдэнэй нэгэн Александра Ширабнимбаева юһэдэхи табан жэлэйнгээ түгэсхэхы жэлэй түсэб болзорһоо уридшалан дүүргээ юм. Мүнөө партиин ээлжээтэ XXV съездын хүндэлэлдэ зорюулан абаһан уялгаяа баһал уридшалхаар эрмэлзэнэ.

Залуушуул пая фермэдэ ерээд хүдэлмэрилхэдөө, ажалдаа онсо харюусалгатайгаар хандажа, заал һаа һайн шанартайгаар бүтээхые оролдодог юм. Тиихэдээ хэжэ байһан хүдэлмэринь юундэ шьеб удаанаар бүтэжэ байһандал үзэгдэдэг. Харин үнинэй һаалишад нигэжэ нобшоронгүй, зарим ажалаа ябууд дундаа хэхэдээ залуушуулаа удаарнат гэжэ зэмэлдэг ушар али олон дайралдадаг. Энэ тон буруу. Һая ажаллажа байһан хүн дүршөжэ байхадаа, нэн түрүүлэн хүдэлмэреэ һайн шанартайгаар бүтээжэ һураха зэргэтэй ха юм. Һүүлээрнь одоол дүршэхэдөө түргөөр хэжэ һураха зэргэтэй.

Дээрэ дурсагдаһан дутагдалнуудые бидэ усадхаха гэжэ оролдодогшье һаамнай, мүнөө хүрэтэрөө ушарһаң зандаа. Тиимэһээ би иимэ дурадхал оруулха хүсэлэнтэйб.

Дунда һургуули дүүргэгшэд һүүлэй жэлнүүдтэ колхоздо олоороо үлэжэ, ажалладаг болоо. Теэд эдэмнай һаалиин гүүртэдэ гү, али отарануудта ошожо ажаллахадаа дүршэлгүй байхаһаа гадна, олон юумэ мэдэхэгүй байдаг. Тиимын тула 8-дахи класснаань эхилжэ һуралсалайнь программда хони, үхэр харууһалха зоотехническэ заабаритай танилсадаг байбалнь нилээд туһатай байха һэн. Юуб гэхэдэ, дунда һургуулияа дүүргэгшэд ажахыдаа үлэжэ ажаллахадаа, абаһаар тухашархагүй байна бшуу. Хоёр дохёор, энэ мэргэжэл саашадаашье үлүү болохогүй ха юм. Богонёор хэлэхэдэ, хүдөөгэй һургуулинуудта һурадаг һурагшанарай хүбүүдтэнь механизаторай, басагадтань малшанай мэргэжэл шудалуулбал ,зохид ха гэжэ һананаб.

Хэдэн жэлэй саада тээ хонишоной, һаалишанай гү, али бэшэшье мэргэжэлдэ һургаха тусхай курс аймаг доторнай нээгдэхэ гэлсэһэн аад, энэ зорилгонь мүнөө хүрэтэрөө бэелүүлэгдээгүй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ ажахыдамнай залуу хүбүүд, басагад олоороо үлэжэ, хүдэлмэрилдэг болоо гэжэ урид тэмдэглээ һэм. Мүнөө колхозоймнай отделени бүхэндэ механизатораар ажаллажа байһан хүбүүдые, һаалишан гү, али хонишоноор хүдэлмэрилжэ байһан басагадые заал һаа харахат. Гансашье манай фермэдэ бэшэ, мүн Ехэ-Хүдэриин гүүртэдэ һаалишанаар ажалладаг залуушуул Нина Хлебникова, Римма Николаева, Маргарита Федченова, Анна Бузина гэгшэд баһал һара, квартал бүхэндэ эрхимлэжэ, ажахы дотороо онсо шалгарна. Теэд эдэ олон залуушуулнай сүлөө сагаа хэр хүхюунээр үнгэргэнэб гэжэ харабал, үлүү магтахаар юумэн үгы. Илангаяа залуу һаалишаднай ажалаа дүүргэһээр гэр гэртээ ошожо, ном уншахань номоо хаража, радио шагнахань радиогой һонинние дуулагшабди гэлсэгшэ. Хаа ганса автомашина гү, али тэргэтэй тракторай байбал һуужа, кино харахаяа колхозой түб ошодог хэбэртэйгшэ. Харин залуу хүбүүдынь хэн нэгэнэйнгээ мотоциклда һуулсажа, үдэшэ бүхэндэ кинодо ябадаг.

Иигээд ерэхэлээрээ залуушуулай дунда сүлөө сагаа хүхюунээр үнгэргэхэ талаар хүдэлмэри тон муугаар ябуулагдана. Колхозой комсомолой организациин секретарь жэлдээ нэгэ хоёр удаа хамтынгаа суглаа үнгэргэхэдөө, холын отарануудһаа залуушуулаа суглуулха автомашинагүйдэжэ, бүхы комсомолшуудые гулидхажа шададаггүй байна. Энээндэнь колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй юундэшьеб анхаралаа хандуулжа, туһаламжа үзүүлдэггүйнь гайхалтай.

Хоёрдохёор, колхозой комсомолой организациин секретарь ажахынгаа парткомтой хамта гүүртэ, һуури бүхэнэй комсомолшууд болон залуушуулые суглуулжа, заал һаа колхозой түбтэ абаашангүй, тэндэхи улаан булан соонь гү, али клубтань һонирхолтой үдэшэнүүдые, хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэбэлнь ашагтай байха һэн. Хэрбээ иимэ хүдэлмэриин һайнаар ябуулагдадаг болоболнь, механизатор хүбүүдынь мотоциклда һуулсажа, тэрэ холо түб тээшэ һүндэлдэхэгүй, һууринайнгаа «ябагадаһан» залуушуулһаа таһархагүй бэлэй. Эдэ бүгэдэ дутагдалнуудаа дары усадхажа, хэмжэшэгүй залуушуулай хүсые ажалда элсүүлхээр саг тулаа бэшэ гү?

М. БАТОМУНКУЕВА.
Хяагтын аймагай «Дружба» колхозой Энхэ-Талын фермын ахалагша һаалишан.

ЗОРИЛГОЁО ХАРААЛБА

Хориин совхозой Ааланай отделени үхэр үсхэбэрилдэг, түлжүүлдэг, шахан таргалуулдаг шэглэлтэй ажахы юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ Ааланай коммунистнууд партиин XXV съездэдэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проектые урма баяртайгаар зүбшэн хэлсэжэ, ажахыгаа улам хүгжөөхэ зорилгонуудые хараалба.

Һаяхан эндэ партийна суглаан үнгэргэгдөө.

Ажалай ба дайнай ветеран, коммунист Дымбрыл Бадмаев трибунада гаража, түрүүн үгэ хэлэбэ.

Анаагай болон горходойнһоо дундаршагүй уһа зүбөөр ашаглажа, үдхэн ногоо ургуулха аргатайбди. Шэнэ 1976 ондо зүб һуури табибал, юутэйшье болож шадахабди. Мяха абаха хоёр түсэб дүүргэжэ боломоор, — гэжэ дурадхаа. — Элбэг ехэ үбһэ абажа боломоор һүүдэгэй, Тужын, Дулаан-Харын хүүргын урда тээхи сабшалан ёһоор уһалагдангүй үлэшэнэ. Тиигэжэ мүртэй ургаса абтанагүй бшуу.

«Тойроод нэмжыжэ байһан иимэ һайн сабшалангаа эзэн ёһоор ашаглажа шададаггүйһөөл болоко, аяар холын аймагуудһаа һолоомо шэрэдэг ехэл аягүй байдалтай болонхойбди», — гэжэ коммунист И. Г. Ширапов тэмдэглэбэ.

Отделениие эрхилэгшэ коммунист Ц. Д. Жамбалов үгэ хэлэхэдэ, ажахын дүнгүүд ба саашанхи зорилгонууд тушаа тогтоһон байна. Малай үбэлжэлгэ һайнаар үнгэргэхэ, хабарай тарилгада хүрэнгын үрэһэ бэлдэхэ, техникээ саг соонь заһабарилжа дууһаха, түрүүшүүлһээ, ажалай ветерануудһаа һургаал абан хүдэлхэ уялгатайбди гэжэ онсолон хэлэбэ.

ПАРТИИН ТҮСЭБ — арадай хэрэг

Ааланай отделениин малшад гүрэндэ мяха, нооһо худалдаха түсэбөө амжалтатай дүүргээ. Урзанданайхиһаа бага бэшэ үбһоэр хангагданхай. Түрүү малшад коммунистнууд Балдоржи Жапов, Цыренжап Баяртуев, Буряадай АССР-эй габьяата малшан Цырен-Ханда Цыреторова гэгшэд малаа һайнаар ондо оруулжа байна. Бэрхэ хонишод Ц. С. Жамбалова, Г. Нимаева, С. Д. Дымбрылова гэгшэдэй амжалта мүн лэ горитой. Хонишон Ц. С. Жамбалова 16 центнер 44 килограмм нооһо абаха түсэбтэй аад, 16 центнер 71 килограмм хайшалжа тушаагаа һэн.

Партийна эхин организациин секретарь Ц. Батуев трактор болон хүдөө ажахын бусад машина болон зэмсэгүүдые бүтээсэ ехэтэйгээр, гамтайгаар ашаглаха, хаһа саг соонь заһабарилжа, хабарай тарилгада эрхимээр бэлдэхэ асуудалнуудта тогтоо.

Совхозой парткомой секретарь М. И. Полхосов ажахын малшадай дунда социалис мүрысөөнэй шэнэ эршэтэйгээр дэлгэрхэ, мүрысөөнэй шэнэ гурим тухай хөөрэжэ үгөө. Ааланай коммунистнууд КПСС-эй ЦК-гай проектые нэгэн дуугаар, урма баяртайгаар һайшаажа, доторойнгоо арга боломжонуудые, нөөсэнүүдые элирхэйлэн, бүри ехэ амжалта туйлаха аргатай байһанаа мэдүүлээ.

Ж. БАДМАЕВ.
«Шэнэ Үдэ» газетын редакторай орлогшо.
Хориин аймаг.

ХЭБЛЭЛЭЙ ХЭРЭГ ҺАЙЖАРУУЛХ[А]

Партиин XXV съездэдэ зорюулһан КПСС-эй ЦК-гай проектые бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаагүй хүн манай орон дотор мүнөө байхагүй. «1976 — 1980 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проект соо тоб байса гаршаглагдаһан партиин энэ жабхаланта ехэ түсэб хадаа уладай ухаан бодолдо, эльгэ зүрхэндэ онсо ехэ омогорхол, патриотическа эрмэлзэл түрүүлжэ, коммунис байгуулалтын али бүхы һалбаринууд дээрэ. Эхэ, ороной экономическа хүсэ шадалые улам бэхижүүлхэ хэрэг дээрэ шэнэ шэнэ, бүри ехэ амжалтануудые туйлалгада зоригжуулна.

Эрдэм ухаанай үүдэнһээ гүнзэгы удхатайгаар зохёон тунхаглаһан энэ шухала документ хадаа партиин ленинскэ хараа шугам бэелүүлхэ, коммунизм тээшэ совет арадай улам түргэнөөр дабшаха ябадалнуудта бүри үргэн харгы гартажа үгэбэ. Арбадахи табан жэлэй гайхамшаг ехэ гол шэглэлнүүдые хараалхадаа, парти болбол үнгэрһэн жэлнүүдтэ, юһэдэхи табан жэл соо туйлагдаһан орон түрынгөө экономическа хүсэ шадалай, совет эрдэм ухаан, оньһон техникэ болон соёл культурын амжалтануудай, Советскэ Союзай арадуудай бүри ехээр бэхижэһэн хани барисаанай, үзэл сурталай бата бэхи үндэһэ һуурида түшэглэһэн байха юм.

Үнгэрһэн табан жэл соо бүхы оронтоёо хамта, мүн манай республика нилээд ехэ алхам урагшаа хэһэн гээшэ. Энээн тухай һаяхан болоһон Буряадай коммунистнуудай областной XXIX конференци дэлгэрэнгыгөөр элидхээ. Табан жэл соо республикын промышленна үйлэдбэриин хэмжээн, 1970 онойхитой сасуулхада, 1,5 шахуу дахин ургаа. Сагай уларилай хэды бэрхэшээлтэй байбашье һаань,хүдөө ажахын үйлэдбэриин хэмжээн табан жэл соо 10 процентээр дээшэлээ.

Шэнэ табан жэл хадаа коммунизмын материальна-техническэ үндэһэ һуури байгуулха, шэнэ хүниие хүмүүжүүлхэ, социалис ёһоор ажаһуулга хүгжөөхэ хэрэгтэ шэнэ шухала шата болоно үгэхэ байна.

Арбадахи табан жэлдэ манай республикада түлишын-электрын элшэ хүсэнэй, үнгэтэ металлургиин һалбаринуудые хүгжөөлгэ гол һуури эзэлхэ юм. КПСС-эй ЦК-гай проектдэ заагдаһанай ёһоор, Гусиноозёрско ГРЭС-эй барилга үргэлжэлүүлэгдэжэ, ехэ хүсэтэй агрегадууд ашаглалгада оруулагдаха болоно. Энэ ГРЭС-эй эрилтэнүүдые ханахын тула Холбоолжоной шулуу нүүрһэнэй ехэ уурхай баригдажа эхилээ. Энэнь жэлдээ 1 миллион 200 мянган тонно шулуу нүүрһэ үгэхэ юм байна. Яруунын аймагта Озёрно томо комбинадай барилга эхилүүтэй байна. Манай эндэ химическэ промышленностиин асари ехэ барилга Забайкалиин апатидай комбинат болохо юм. Эдэ болсод бусад ехэ ехэ барилганууд арбадахи табан жэл соо бодожо, манай республикын нюур шарайе бүри гоё, бүри зузаан болгохо, үйлэдбэрилгын хүсэ шадалые бүри шангадхаха юм.

Мүнөө Буряад орон соогуур партиин XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө социалис мүрысөөнэй үргэн дэлгэр охин улам хурсаар соробхилон гаража байна. Республикын ажалша коллективүүдэй амжалта илалтануудай ниитэ олоной үльгэр дуун соогуур мүн манай хэблэлэй газарай аялга оролсоно. Буряадай номой хэблэл юһэдэхи табан жэлэй түсэбые үнгэрөөшэ декабриин хоёрто дүүргээ. Тиихэдэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй түсэбые декабриин наймада үлүүлэн дүүргээ һэн. Ном хэблэн гаргаха талаар үнгэрһэн жэлэй хэдэн барилгануудые харуулхада иимэ: хэблэгдэһэн номуудай тоогой талаар абахада, 146 ном гаргаха аад, 216-е гаргаа. Тиражай талаар абахада, түсэбэй ёһоор 1 миллион 87 мянган хэһэгэй орондо, 1 миллион 201 мянган хэһэг хэблээ. Барлаһан листнүүдые тоолохо болоо һаа, аяар 1 миллион 161 мянган листээр түсэбөө үлүүлээ гэхэ гү, хамта дээрэ 11 миллион 889 мянган лист-оттиск байна. Хэблэлэй листээр абахада, 1.097 хэблэлэй лист хэмжээтэй номуудые гаргажа, яһала ехэ саарһа алмаһан байха юм.

Арбадахи табан жэлдэ ном гаргалгые али али талаарнь дээшэлүүлхэ, илангаяа хэблэгдэһэн номуудай удха шанарые улам һайжаруулха, тэдэнэй гадар, зураг шэмэглэлтые эрид һайжаруулха гээшэ манай хэблэлэй газарай гол шухала зорилго болоо[но]. Партиин XXV съе[здэдэ зо]рюулжа, КПСС-эй [ЦК-гай] гаргаһан проект соо [хэб]лэлэй хэрэгые ба ном[уу]далдалгые һайжаруулха[...] муудые, газетэнүүд [...] журналнуудые олоор [...]ха, хэблэлэй шанарые [...]шэлүүлхэ. Учебни[г...] үхибүүдтэ болон залу[уш]да зорюулһан лите[ратура] гаргаха хэрэгтэ түс[...] харал хандуулха. Поли[графи]ческа промышленн[ост...] офсетнэ аргаар ном [...]гые, фотонабор хэлг[...] автоматическа поточно [...] үргэнөөр нэбтэрүүл[...] гэжэ онсо тэмдэглэгдэ[ээ].

Энээн дээрэһээ [...] үзэхэдэ, партиин [...] лэлэй хэрэг хүгжөөлгэ[...]ды ехэ анхарал хан[д...] бэйһаниинь эли хара[...]. Энэ шухала зорилгые [...]лүүлхэ ябадалда бүхы [...] сурталай хүдэлмэри[...]дэй, уран зохёолшодой, [...]мой авторнуудай, реда[...]нуудай болон бүхы хэбл[...] полиграфическа, ном [...]гын хүдэлмэрилэг[...] үүргэ, уялга, харюусал[...] хабтар үндэр дээрэ таб[...]. Энэ зорилгые амжал[...]гаар дүүргэхэ ябадал[...] эдэ хүдэлмэрилэгшэдһ[...]хы хүсэеэ, бүхы шада[...] мэргэжэлээ элсүүлхэ [...] табина. Манай Буряада[й но]мой хэблэлэй бүхы а[...] — корректорнууд, ред[...]нууд, зураашад: ти[пог]рафиин хүдэлмэришэ[д] — борщигууд, хэблэгшэд, [...]шэд: ном худалдагшад б[...] бусад бүхы хабаатан [...] энэ зорилго бодого[...] бэелүүлхэ тодорхой [...] ябуулгануудые хар[...] байна. Тэдэнэр арбада[хи та]бан жэлэй түрүүшын [...] социалис уялгануудые [...]жа, хоорондоо мүрысөө[...]хидхэн, түсэбүүдэ[...] татайгаар дүүргэхэ гэлс[...].

Һаяхан номой хэбл[...] коммунистнуудай су[...] болоко, хэблэлэй хүдэл[...] һайжаруулха талаар [...]хой хэмжээнүүд хараал[...]ба. Тиихэдээ, хэблэг[дэһэн] номуудай идейно-теорет[ическ]скэ удха шанарые улам [һай]жаруулха, авторнуудта [...]га эрилтэнүүдые табидаг[...]лохо, рецензи, хиналта[...]шэдые олон болгожо, тэр[...]рюусалгатай хэрэгтэ ба[...]хэл һайнтай мэргэжэлт[...] эрдэмтэд, шүүмжэл[...] зохёолшодые хабаа[...]ха. Тиигэжэ һайнаар хи[...]жа, зүбшэн хэлсэгдэжэ, [...]сэд бэлэн болоһон ном[...] тэрнүүдые ерэхэ жэлэй [...] сэбтэ оруулдаг болохо [...] тогтоохо зорилгонуудые болгон табиба.

Олон түмэн уншаг[шад...] эрилтэ хангадаггүй, удх[а...] һула зохёолнуудые эри[...]роожо, һонирхолтой, ол[...] сэдьхэл хангаха урал за[...]лой, үхибүүдэй ному[...] учебнигүүдэй, мүн пром[ыш]ленность, хүдөө ажа[хы,] соёл культурын, пар[ти...] болон ажалай түрүү [...] дүршэл харуулһан [...] нүүдэй хэһэгүүдые олон[...]гохо ёһотой. Тиихын ту[ла] аймаг аймаг бүхэндэ у[...] шадай эрилтэнүүдые һай[н] шудалжа, мэдэжэ абаха, хэблэгдэһэн һайн һайн [ном]муудые зоной дунда үргэ[н...] соносхожо тараахые о[...]хо шухала.

Гадна ном хэблэхэ т[...] манай типографиин а[...] эрид һайжаруулха, т[...] шанга эрилтэ табиха са[...]лаа. Мүнөө тэндэ дутуу [...]данууд аргагүй олон, [...]ниие усадхаха ажал [...] удаанаар, нобшоод хэ[...]. Набор хэдэг линотипист[...] айхабтар дуталдана, [...]гаяа буряад хэлэ бэшэ[...]дэхэ наборщигууд, вер[...]щигууд, хэблэгшэд һу[...] үедэ бэлдэгдэнэгүй. [...]һон техникээр манай [...]графи яһала хангагда[...] аад, тэдэнээ шудаяха [...] хүсэд ажал хэгдэнэгүй. [...]шээлхэдэ, мүнөө үеын [...] һайн офсетнэ маши[н...] аад, тэрэнь хэдэн һараа[р] дэршэдэг, тэрээн дэ[...] хүдалхэ мэргэжэлтэй [...] үгы байха юм. Номой т[...]һа хэдэг цехтэ гар ажа[л] хадһаань дээшэ байжа, [...] ном гаргалга ехээр һаа[...] байна. Мүн бүтээһэн ном[...] шанар муу, заримдаа го[...]һо гаргадаг. Тиигэжэ [...] шадай зүгһөө гомдол [...] абадаг байхань халаглал[...].

Номой хэблэлэй т[...] типографида болон не[...]далдадаг газарта бии ба[...] олон дутуу дундан[...] эрид усадхажа, хэблэлэ[...]рэгые дары һайжа[руулха] ябадалай мүнөө үе[...] талай хүдэлмэридэ то[н] хала болоод байһые пар[...]. XXV съездэ зор[юулжа] КПСС-эй ЦК-гай проект[...] тэмдэглэбэ бшуу. Ар[бадахи] табан жэлдэ партиин з[...] ном хэблэхэ ажалтанай [...] табиһан энэ ехэ зор[илгые] нэрэтэй түрэтэйгөөр дү[...]хэ хэрэгтэ бидэнэр, [...] хэблэлэй хүдэлмэрил[эгшэд] бүхы хүсэеэ элсүүлхэ[...].

Ц. ГАЛСАНО[...]
Буряадай ном[ой] хэблэлэй ахал[агша] редакто[р]

ШЭНЭ УРГАСЫН ТҮЛӨӨ

Шэнэ жэлэй ургасын үрэһэ сэбэрлэн бэлдэхэ гээшэ ажахын шухала хүдэлмэринүүдэй нэгэн болоно. Хилганын колхоздо (Баргажан) таряа сэбэрлэлгэ һайн ябажа байна. Тоог дээрэ «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордентой, коммунист Цыдып Раднаевич Доржиевай бригада хүдэлнэ. Тус бригада халаанайнгаа даабари холо үлүүлэн дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хилганын колхозой тоог дээрэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Партиин XXV съездэдэ зорюулжа КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан «СССР-эй арадай ажахые 1976-1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проектые зүбшэн хэлсэлгэ

БАМ-ай БАРИЛГАШАДАЙ ҺАНАМЖА

Уланхаан һууринда байрлаһан «ЗапБАМстроймеханизация» трестын 139, 140, 146-дахи оньһожоруулагдаһан колонннуудай коллективүүдтэ партиин XXV съездэдэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проект зүбшэн хэлсэгдэжэ байна.

146-дахи колонныҥ начальник В. Д. Степанов, 140-дэхи колонныҥ начальник Л. А. Маслов, 139-дэхи колонныҥ партийна организациин секретарь Н. М. Каюда гэгшэд проект зүбшэхэ талаар ехэ ажал ябуулаа. Тааза — Кумора — Уоян гэдэг автомобильна харгы татажа байһан барилгашадай бүхы участогуудта проект зүбшэн хэлсэгдээ. Совет хүнэй байдал һайжаруулха хэрэгтэ тус проект соо ехэ анхарал хандуулагдаанхай гэжэ эндэхи барилгашад — совет ороной олон үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд тэмдэглэһэн байна.

Бүхы колоннонуудта партийна нээмэл суглаанууд үнгэргэгдөө. Эндэ үгэ хэлэһэн экскаваторщигууд Н. А. Приходченко, Н. А. Куанашкалиев (146-дахи колонно), В. Д. Степанов — 140-дэхи колонныҥ начальник, А. М. Платонов — шофер болон бусад партиин ЦК-гай проектые һайшааһан байна. Тиигэхэ зуураа, мүнөөдэр үсэгэлдэрэйхиһөө һайнаар, үглөөдэр мүноодэрэйхиһөө һайнаар хүдэлхэ гэжэ БАМ-ай барилгашад хэлсэбэ. Энээнтэй хамта эдэнэр иимэ дурадхал оруулба: хүдэлмэришэдэй культурна-ажаһуудалай эрилтэ хангаха хэрэг пайжаруулха гэһэн байна.

Арбадахи табан жэлые хамаг юумэнэй шанар һайжаруулха, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ табан жэл болгохо ёһотойбди гэжэ хүнүүд хэлээ. Оньһожоруулагдаһан 139, 140, 146-дахи колоннонуудта энэ талаар зарим тэды дүршэл бии болонхой. Социалис мүрысөө эмхидхэжэ, эдэ колоннонууд 1975 оноойнгоо түсэб дүүргээ, тиихэдээ 146-дахи колонно үнгэрэгшэ жэлэй декабриин 1-дэ түсэб, уялгануудаа дүүргэһэн тухайдаа элидхээ һэн.

146-дахи колонныҥ түрүү экипажуудай гэшүүд-экскаваторщигууд Г. Москаленко, В. Железняков, И. Шестаков, Ю. Иванов, бульдозерто хүдэлэгшэд Н. Кавердин, И. Кирьяк, самосвал машинануудай жолоошод М. Кропочев, В. Неил, Н. Худяков болон бусад эрхим һайнаар ажаллажа гараа.

Партиин XXV съездын хүндэлэлэй мүрысөөндэ оролсон, харгы татагшад 1976 оной I кварталай түсэбтэ даалгабарие болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн социалис уялга абаад, хүдэлжэ байна. Оньһожоруулагдамал колоннонуудай хүдэлмэрилэгшэд Тааза-Уоян гэжэ автомобилиин харгы татажа, дүүргэнтэжэ байна. Мүнөө Уоянда бэлдхэлэй хүдэлмэри хэжэ эхилээ. Байгша оной I квартал соо эдэнэр бултадаа Уоян ошохо юм. Уоян-Нижнеангарск, Уоянһаа Северо-Муйска тоннель хүрэтэр ошохо харгы татажа эхилэнхэй.

БАМ-ай барилгашад урдаа табигдаһан шухала зорилгонуудаа һайн мэдэнэ. Түрүү зэргэдэ ябахын түлөө эдэнэр социалис мүрысөөндэ оролсонхой, хүдэлжэ байна.

Т. БЫКОВСКАЯ,
партиин Хурамхаанай райкомой инструктор.

ТАМПЕРЕДАХИ В. И. ЛЕНИНЭЙ МУЗЕЙН 30 ЖЭЛЭЙ ОЙ

Тампередахи В. И. Ленинэй музейн 30 жэлэй ой гүйсэбэ. Финляндиин, Российн хүдэлмэришэдэй революционно хани барисаан, харилсаа холбоон тухай дурасхаалда «Финлянди — Советскэ Союз» гэдэг бүлгэмэй үүсхэлээр энэ музей 1946 оной январь һарада эмхидхэгдээ һэн.

Тэрэ нютагай Хүдэлмэришэдэй байшан соо байрладаг. 1905 оной декабрь һарада энэ байшан соо үнгэргэгдэһэн РСДРП-гэй нэгэдэхи конференциин хүдэлмэриие В. И. Ленин хүтэлбэрилһэн, тэрэ үеынгөө байдал тухай асуудалаар, мүн аграрна асуудалаар элидхэлнүүдые конференци дээрэ хэһэн байгаа. 1906 оной ноябриин эхеэр В. И. Ленин эндэ РСДРП-гэй II конференциин (бүхэроссин I конференциин) хүдэлмэриие хүтэлбэрилһэн юм. Гүрэнэй II дүүмэдэ һунгалта үнгэргэхэ ажал ябуулга тухай элидхэл Ленин энэ конференци дээрэ хээ һэн.

В. И. Ленинэй хото городтонь ерэһэн тухай дурасхаалые Тамперегэй хүдэлмэришэд нангинаар сахижа байдаг. Владимир Ильичэй Финляндиин хүдэлмэришэдтэй бата холбоо барисаатай байһан тухай музейдэ табигдаһан юумэнүүд элирхэйлэн гэршэлнэ.

Музейдэ орожо харахын тула жэл бүри олон мянгаад хүн зорюута эндэ ерэдэг байна. Музейн эмхидхэгдэн байгуулагдаһанһаа хойшо 250 мянга гаран хүн эндэ орожо хараһан байна гэжэ В. И. Ленинэй музейн директор И. Покела хөөрэнэ.

(ТАСС).

СОВЕТ ОРОН: ШЭНЭ ҺОНИН

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

АЛМА-АТА. Казахстанай таряашад тарилга хэхэ талмайнгаа 15-дахи миллион гектар дээрэнь саһа тогтоожо дүүргэбэ. Энэнь нёдондо жэлэйхиһээ 2 миллион гектараар үлүү юм. Республикын үргэн ехэ газар дайда дээгүүр саһан ехээр ороо. Мүнөө ажахынууд саһа тогтоохо хүдэлмэреэ улам эршэдүүлжэ байна.

ДОНЕЦК. Колхозууд хоорондын холимол тэжээлэй Новоазовско райондо баригдаһан заводто түрүүшын тонно продукци үйлэдбэрилэгдэн абтаба. Область дотор хүдэлдэг иимэ 16 предприяти ниитын адууһа малда жэлдээ 400 мянга шахуу тонно холимол тэжээл үйлэдбэрилэн гаргаха аргатай.

ЧИМКЕНТ. Һаяхан ашаглалгада оруулагдаһан Бугунска шубуунай фабрика жэлдээ 2 миллион бройлер гаргаха байна. Энэ фабрика, мүн хүдэлжэ байдаг бусад предприятинууд эрхим һайн шанартай шубуунай мяхаар Чимкентскэ ба Кзыл-Ордагай областьнуудай хото городуудай, һууриин тосхонуудай хүн зониие хүсэд хангаха юм.

АЛМА-АТА. Казахстанай механизаторнууд 150 мянгадахи трактораа заһабарилжа дүүргэбэ. Энэнь нёдондо жэлэй мүнөө үеынхиһөө 5 мянган машинаар үлүү болоно. Республикын колхоз, совхозуудай бүхы тракторна паркын гурбанай хоёр хубиһаа үлүүнь таряалан дээрэ гарахаар бэлэн болонхой.

ЛЮДИНОВО (Калугын область). Хоёр мянган моринай хүсэтэй ТЭМ-7 тухэлэй маневрово локомотив туршалга амжалтатайгаар гараад, олоорнь бүтээхые дурадхагдаба. Сагай ямаршье уларилда энэ машина һааталгүй һайнаар хүдэлхэ байна. Людиновскэ тепловоз бүтээлгын завод шэнэ тухэлэй түрүүшын локомотивые энэ жэлдэ бүтээн гаргаха юм. Иимэ тепловозуудые бүтээхэ гэһэн захил БАМ-һаа ороһон байна.

ДЭЭДЭ-ПЫШМЭ (Свердловско область). Уралмашай дахуул болохо шэнэ завод баригдажа эхилбэ. Энэ предприяти машина бүтээлгын 130 мянган тонно гагнагдаһан хэрэгсэлнүүдые жэл бүхэндэ гаргадаг болохо юм.

МОСКВА. Москвае Серпуховтой холбоһон автомобилиин дардам харгы машчнануудай хурдан түргөөр ябаха эрхим һайн харгы болохо байна. Нэгэн доро зургаан машинын зэргэ дабшаха аргатай харгы дээрэ малталтын хүдэлмэри хэгдэжэ захалба. Энэ харгы Москва — Тула — Орел — Курск — Харьков хотонуудые холбоһон эгээл хурдан түргэн замай гол участок болохо байна.

КАЗАНЬ. Волго мүрэнэй эрьедэхи үзэсхэлэн гоё һайхан нарһан тужа содо байдаг «Васильевский» санаторидо табан дабхар шэнэ корпус баригдажа, ашаглалгада оруулагдаба. Тэрэ КамАЗ-ай барилгашадта зорюулагданхай. Гоё һайхан, саһан сагаахан энэ байшангые гүрэнэй комисси эрхим сэгнэлтэтэйгээр тушаажа абаа.

ХОРОГ (Таджигай ССР). Далайн нюруунһаа дээгүүр хоёр мянга шахуу метр үндэртэ байдаг Хадата Бадахшанска автономито областиин түбые һэльбэн шэнэдхэжэ эхилбэ. Барилгашад Гунт мүрэнэй эрьедэ эрээ. Эртэ урдын шулуун барилгануудай орондо мүнөөнэй гоё һайхан барилганууд хэгдэхэ юм.

КУЙБЫШЕВ. КПСС-эй Куйбышевска обком хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй түрүү дүй дүршэлэй телевизионно һургуули эмхидхэбэ. Түрүүшын хэшээлэй үедэ Кинельскэ районой түрүү ажахынуудай мэргэжэлтэд үбэлэй үедэ һү һаам дээшэлүүлхэ, тэрэнэй шанарые һайжаруулха дүй дүршэл тухайдаа хөөрэһэн байна. Һургуулиин хэшээлнүүд һарадаа нэгэ удаа үнгэргэгдэхөөр харалагдаа.

ОШ. Киргизэй урда хубиин Ляйлякска районой механизаторнууд хабарай эртын залаата ургамалнуудые тарижа захалба. Энэ үбэлэй дулаан байһан дээрэһээ таряашад хабарайнгаа тарилгые урда урдын жэлнүүдэйхиһээ һара хахадаар урид эхилһэн байна. Январь һарада эндэхи механизаторнууд 10 мянга шахуу гектар дээрэ тарилга хэхэ юм.

ХАБАРОВСК. Амар шадархи эгээл ехэ худалдаа наймаанай түб модошодой Дубта хушуун гэжэ буртаг тайга соохи тосхондо нээгдэбэ. Уссурин тайга соохи бүхы леспромхозууд худалдаа наймаанай түбүүдтэй болонхой.

(ТАСС).

КРАСНОЯРСКА ХИЗААР. Чулым мүрэнэй баруун эрьедэ ехэ барилга — Ачинска нефть буйлуулдаг завод баригдажа байна. Эндэ «Ачинскалюминьстрой» трестын коллектив хүдэлнэ. Нефть буйлуулгын технологическа түхеэрэлгын түрүүшын ээлжээн мүнөө хабсаргагдажа эхилээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунист В. Роднаевай хүтэлбэрилдэг бригадын хабсаргагшад.

ТАСС-ай фотохронико.

АЖАЛШАДАЙ ЭРИЛТЫЕ ҺАЙНААР ХАНГАХА

Партиин XXV съездэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проект дотор худалдаа наймаанай, соёл культурын болон ажаһуудалай, медицинын талаар ябуулагдадаг хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха тухай хэлэгдэһэн бүлэгүүдые эд хэрэглэлжын кооперациин болон ажалшадай ажаһуудалай эрилтые хангадаг бүхы эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд онсо анхаралтайгаар шудалха зэргэтэй. Хүдөө тосхоной хүн зоной эрилтые һайнаар хангаха хэрэгтэ һүүлэй жэлнүүдтэ ехэхэн анхарал хандуулагдадаг болоо. Энэ талаар ехэ юумэн хэгдээшье. Зүгөөр захa холын багахан нютагуудта ажаһуугшадай ажабайдалай эрилтэ үшөөл мууса хангагдана. Илангаяа холын фермэнүүдтэ, отара, гүүртэнүүдтэ ажалладаг малшад, хонишодой, мүн баһа холуур байрлаһан загаһашадай ажаһуудалай эрилтэ ямараар хангагдажа гэзшэб? Намар-үбэлэй сагта малшад, хонишод болон загаһашадай ажалай, ажаһуудалай эрхэ байдалые һайжаруулха хэмжээ ябуулгануудые зохёогдожо, Баргажанай аймагай Советэй гүйсэдкомой заседани дээрэ баталагдаһан байна.

Худалдаа наймаанай, ажаһуудалай талаар нитатнабашэ таһагай, аймагай арадай хиналтын комитедэй хабаадалгатайгаар тусхай комисси аймсоведэй гүйсэдкомой шиидхэбэриин ёһоор дүүргэгдэжэ байһые декабрь һарада шалгажа үзэһэн байха юм. Малшад, загаһашадые эд бараагаар хангаха хүдэлмэриие аймагай худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд һүүлэй үедэ һаала һайжаруулаа гэжэ шалгалта харуулжа үгөө. Жэшээлхэдэ, Үүрэгэй, һүбын, Баян-Голой автолавкануудай наймаалагшад һайнаар хүдэлжэ, малшад, загаһашадай магтаалда хүртэнэ. Тиимэһээ эдэ автолавкануудай наймаалагшад В. М. Кирпичев, П. В. Белимов, Ж. Б. Раднаев гэгшэд 1975 ондо эд бараа худалдаха даабариия 107—112 процент дүүргэһэн байна.

Гэхэтэй хамта малшад, загаһашад хэдэн хоногоор хилээмэ худалдажа абаха аргагүйдэнэ. Тиимэһээ тэдэнэр хилээмэ худалдажа абахын тулада түб тосхон морёор ошожо, ажалайнгаа үнэтэ сагые гээхэ баатай болоно. Уланай, Хилганыч, Баргажанай-Адагай худалдаа наймаанай предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд малшадай, загаһашадай эрилтэдэ хайша хэрэгээо хандана.

Малшад, загаһашадай захилаар шухала хэрэгтэй хоморой эд бараан саг соогоо асарагданагүй. Элдэб шалтагаанһаа боложо, хоморой эд бараан саг болзортоо баазаһаа абтангүй үлэшэнэ. Гадна, Хилганын худалдаа наймаанай организациин наймаалагша Андринюк мэтэ хүнүүдэй зэмээр нимэ эд бараан захигшадтаа хүрэнэгүй. Хүрбэлигэйхид үхибүүдэй шэнэ жэлэй бэлэг соо шоколадна конфетэ хэхэ аргагүйдөө, ушарынь юуб гэхэдэ, нимэ конфетэ райпогой баазада саг болзортоо асарагдаагүй байшоо бшуу.

Загаһанай тус пунктын магазин гал аюулһаа сахигдаха эрилтэдэ таарахагүй уйтан бага урса гэртэ байрлаһан юм. Теэд энээнные гуримтай болгохо уялгатай Баргажанай-Адагай загаһанай комбинадай дирекци хооһон найдуулгаар лэ һанаагаа амарна.

Медицинын болон ажаһуудалай албанай хүдэлмэрилэгшэд үбэлэй сагта мал шадта, загаһашадта тон үсөөн ошоно. Тиихэдэ соёлой таһагай дэргэдэхи агит бригада тэдэнэртэ концерт наада харуулхаяа холын гүүртэ, фермэнүүдтэ нэгэшье дахин ошоогүй байһаар.

Аймагай кинофикаторнууд малшад, загаһашадай эрилтые баһал мууса хангана. Ходо бэшэшье һаа, нүүдэл кино малшадта ошожо, шэнэ фильмүүдые харуулдаг байна. Гэбэшье холын пунктнуудта ажалладаг загаһашад кинопрокатай баазын хүдэлмэрилэгшэдэй гомдол хүүшэрһэн кинофильмнүүдые харахаа баатай болоно. Юуб гэхэдэ, хуушан кинофильмнүүдые хэдэн дахин ошожо, бүхэли һарын туршада загаһашадта харуулна. Тиимэһээ тэдэнэр хоёр-гурба хоноод лэ шэнэ фильмые дахин харахаа шадахагүй болоно. Шалгалтын болохо үедэ, «Разгром Деникина», «Разгром Юденича» гэһэн һонёо буурашаһан хуушан фильмүүд загаһашадта хэдэн дахинаа харуулагдажа байба. Энээниие гуримшуулха арга боломжо кинопрокатай баазын хүдэлмэрилэгшэдэй гаргадаа һаала бии. Неделидээ хоёр дахин кинофильмнүүдые солижо байхада болохоор. Загаһанай пунктнуудта саг үргэлжэ почто асарагдана. Кинофикациин управлениидэ хэншье кинофильм солихо графигые хубилгаха тухай анхаралаа табинагүй.

Хүдөөгэй хүн зоной мүнгэн олзо жэл бүри ехэ болоно, соёлойнь эрилтэ дээшэлнэ, ажаһуудалайнь эрхэ байдал һайжарна. Тиимэһээ тэдэн эд бараа худалдажа абаха арга боломжонь үргэнэ. Тэдэнэрэй ажаһуудалай эрилтые хангаха гүйсэд соёлой, медицинын болон бэшэшье эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй нангин уялга болоно.

В. ФИЛОНОВ,
Баргажанай аймагай арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

БИИРЭ

ОЮУН БЭЛИГЭЭ АРАДТАА ЗОРЮУЛАН

«Үе саг ба уран зурааша» гэһэн үгэнүүдые ходо дуулагдаг. Үе сагайнгаа эрилтэ харюусаһан, мүнөө байдалые үнэн зүбөөр харуулалга хадаа уран зурааша бүхэнэй нангин уялга болоно. Мэдээжэ уран зурааша Кондрат Игнатьевич Сергеев Эрхүүгэй областиин Нухэдэй Жэнэй Ей нютагта түрэһэн хартай. Үдхэн ойн захада тосхондо үдэһэн хүбүүн бага наһанһаа хойшо байгаалиин гоё һайхада сэдьхэлээ алдадаг байһан. Тиимэһээ уран зураашын байгаали харуулһан зурагууд тодо хурса үнгөөр илгардаг.

1939 ондо Эрхүүгэй уран зурагай училищи дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр, тэрэ Бурядай арадай уран зураааша Сампиловай хүтэлбэри доро хүдэлмэрилжэ эхилээ. Тиимэһээ бэлигтэй уран зураашын нүлөө доро Сергеевэй бэлиг шадабари хүгжөө гэхэдэ, алдуу болохогүй.

Кондрат Игнатьевич олон һайхан зурагуудые бүтээгээ. Тэрэ тоодо хэдэн олон портредууд оролсоно. Эндэ уран зурааша хүнэй доторой байдал гүнзэгыгөөр шэнжэлэн харуулдаг байһанаараа илгарна. Ажалай ветерануудай, дайнай баатарнуудай түхэл шарай, сэдьхэлэй байдал үнэн зүбөөр дамжуулагданхай. Сергеев портредуудһаа гадна, олон зурагуудые бүтээһэн, этюдүүдые хэһэн байха юм.

Уран зураашын гол темэ болбол эршэтэ ажалай, хүнэй хүсөөр һэргээн шэнэдхэгдэһэн байгаалиин темэ болоно. Энэ темэеэ зурааша гүйсэд дүүрэнээр харуулха гэжэ оролдожо байдаг. Кондрат Игнатьевичай зохёохы хүдэлмэреэр, уран зурагуудаар хүн зон ехэтэ һонирхожо байдаг. Москва, Ленинград, Свердловск, Владивосток хотонуудта болоһон уран зурагай выставкэнүүд дээрэ тэрэнэй зурагууд табигдаа бэлэй.

Һаяхан Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай музей дотор К. И. Сергеевэй бүтээлнүүдэй тусхай выставкэ эмхидхэгдээ. Эндэ уран зураашын 250 гаран зурагууд табигдаа. Зураг бүхэндөө ехэ оролдолго гаргажа, бүхы зүрхэ сэдьхэлһээ хүсэжэ зурадаг Сергеевэй зарим бүтээлнүүд тухай тогтожо хэлэмээр.

«Шаралдайн талануудай». Намарай сагай байгаалиин баян үнгэ. Элбэг дэлбэг эдеэтэй намарай үеые уран зурааша одоо ёһотой мэргэнээр харуулжа шадаа. «Сэлэнгэ», «Сор», «Таглей нуур» гэһэн зурагуудта К. Сергеев байгаалиин байдал, байгаали хүн хоёрой харилсаа үнэн зүбөөр зурагална.

«БАМ тээшэ» гэһэн зураг. Ногоон долгидой нюрган дээрэ тамарһан онгосо ажалай вахтада ябаһаар харуулагданхай. Саана холо сэнхир хаданууд тэнгэриин хаятай ниилэнэ.

Уран зурааша үхибүүдтэ угаа дуратай. Выставкэ дээрэ тэрэнэй шэнэ бүтээлнүүдэй нэгэн болохо «Борбилоонууд табигданхай». Эндэ уран зурааша үхибүүдые зурагахадаа, хүн бүхэнэйнь түхэл шарай, сэдьхэлэй байдалые үнэншэмэ табиһан дамжуулна.

К. Сергеевэй бүтээхы хүдэлмэридэ портредууд нилээн горитой һуури эзэлнэ. Олон ондоо мэргэжэлтэй, олон ондоо абари зантай хүнүүдэй портредууд уран зураашын биирэ доронһоо гараа. Бурядай мэдээжэ поэдүүдэй нэгэн болохо Дамба Хилтухинай, дайнай ветеран Цыбеновэй, полковник Аныловай, Бурядай арадай уран зурааша Борис Чернутовой, артистка Д. Чимитовагай болон бусад олон хүнүүдэй портрет зураһан юм.

Тэдэнэй олонхинь Москва, Ленинград, Свердловск, Владивосток хотонуудай уран зурагай музейнүүдтэ табигдаһан, худалдажа абтаһан байха юм. Үнинэй пилот Петиновэй портрет зураа бэлэй. Тэрэниинь СССР-эй уран зураашадай холбоон худалдан абажа, граждан авиациин Бүхэсоюзна выставкэ дээрэ табиһан юм.

Бэлигтэй уран зурааша 60 наһанайнгаа дабаан дээрэ гарабашье, үнгэ будагай баян наадаар харагшадые баясуулһан удха түгэлдэр зурагуудые зуража байнхай. Бурядай АССР-эй искусствын габьята ажал ябуулагша К. И. Сергеевэй зохёохы хүдэлмэридэнь үндэр ехэ амжалта, элүүр энхые хүсэе.

З. ЦЫДЫПОВ
Зүүн Сибириин соёлой институдай багша.

ХУБИТАЯА ОРУУЛНА

Улаан-Үдын эдеэ хоолой 81-дэхи магазинай коллектив декабриин 9-дэ юһэдэхи табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабари дүүргэһэн байна. Энэ коллектив түсэбһөө гадуур 130 мянган түхэригэй эдеэ хоол худалдаһан байха юм.

— Ажалдаа амжалта түйлаха хэрэгтэ эрхим наймаашад ехэхэн хубитаяа оруулна. Жэшээлхэдэ, коммунис ажалай ударник В. А. Урванцева бэрхэ наймаашадай тоодо ородог юм, — гэжэ магазиниие даагша Ю. А. Дагинеева хөөрөө һэн.

Валентина Алексеевна худалдаа наймаанда арба гаран жэлдэ хүдэлмэрилнэ. Тиин уялгата даабариия хододоо үлүүлэн дүүргэжэ, хүн зоной дунда хүндэтэй болоод хой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша наймаашан В. А. Урванцева.

Ч. Д. БУДАЕВАЙ фототекст.

ДРВ ба Урда Вьетнамай Республика гүрэнэй түсэбэй ёһоор Вьетнамые нэгэдүүлгэеэ түгэсхэхэ тухай асуудалые хаража үзөөд, политическэ зүбшэлэлгын зөөрэлдөөнүүдые хэжэ захалба. Национальна суглаа болон нэгэдэмэл Вьетнамда шухала хэрэгтэй гүрэнэй хүтэлбэрилхэ зургаануудые һунгахын тула бүгэдэ нинтын һунгалта үнгэргэхэ гээшэ эдэнэй зорилго болоно.

ВЬЕТНАМ: 45 МИЛЛИОН ХҮН НЭГЭ БҮЛӨӨР

...эрхэ сүлөөгөө оложо, амгалан тайбан, нэгэдэмэл, бэеэ даанхан байдалтай, демократическа, һалбаран хүгжэһэн Вьетнамые байгуулхын тула вьетнам арад олон жэлдэ эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэһэн байгаа.

Сүлеэлэлгын Национальна фронтын алтан одотой улаан-хүхэ үнгэтэй түгые гурбан жэлэй урда тээ Сайгонда харгис хүсэнүүдэй хэһэн байһан — Бэеэ даахан байдалай ордон дээрэ надхан байлгажа байхыень харалда. Энээниие харин харгис империалистнуудай эзэмдэлгын муурөгөөр усадхан зайлуулагдажа, шэнэ үе сагай эхилжэ эрэһые гэршэлэн байгаа һэн. Вьетнамай түүхэдэ түрүүлэн арад зон ороноо ёһотой эзэн болоһон байна.

Вьетнамай газар дайдые хоёр хуби болгожо таһа эсхэһэн 17 дахи параллель шугам адхалжа дайнай, үйдхэл гасалангай хилэ байхаа болиһон юм. Һалгагдан төөрижэ олон мянган айлнууд бэе бэеэ оложо, ниилэһэн байна. Ороной Урда хубида революционно хүсэнүүдэй түрүүшын үдэр Ханойһоо эрэһэн мэдээжэ, Хойто хубидахи хүн зоной ямар байдалтай байһан тухайнь юумэ мэдэжэ абахые ехэтэ һонирхожо, Ханойдо бусажа ерэхэдэ, хотын вокзалай гэхэ мэтэ бэшэгтэй болон хүн зоной олон байһые харадаг, ДРВ-дэ суралсаһан лэ үхибүүдые Урда хубидахи хүн зоной ямар байдалтай байһан тухай асуугаа байна.

Арадай хүсэнүүдэй Сайгонай уласай гудамжануудта ерэһэн байһан, шэнэ программа һургуулинуудта түрүүшын хишээлнүүдэй үнгэргэгдэһэн байһые харайһанаа хөөрэлдэнэ. Засаг-захиргаанай түрүүлэгшэ генерал Чан Ван Чаган Бэеэ даанхан байдалай байшан соо ерэһэн туһалаа хэлэбэб. Политическэ, экономическа, соёлын суртал бодолой талаһаа хаража үзэхэдэ, Вьетнам хадаа нэгэ орон болоно, вьетнам арад нэгэ үндэһэ гарбалтай зон болоно гэжэ тэрэ тэмдэглэһэн. Вьетнамые нэгэдүүлхэ эрхэтэй байһанда Урда Вьетнамай бүхы хүн зон мэдэнэ.

Ороной Урда ба Хойто хубиие нэгэдүүлгэ Вьетнамай бүхы хүн зоной хүсэжэ байһан шухала зорилго болоно. 4 мянган жэлэй туршада соо вьетнам арад үндэһэтэн бата нэгэдэлтэй байжа, бэеэ даанхан байдалайнгаа түлөө тэмсэжэ байгаа гээд Сүлеэлэлгын Национальна фронтын ЦК-гай Президиумэй түрүүлэгшэ Нгуен Хыу Тхо тоолоно.

Гадаадын ээрхэг түримхэйшүүл энэ нэгэдэлыемнай таһалха гэжэ хододоо һэдэдэг байгаа гээд тэрэ һаяшаг хэлээ һэн. Вьетнамые хоёр хуби болгоод, ороной Хойто ба Урда хубиин хүн зоной хоорондо хёморо татаха, тосхон бүхэндэ, айл бүхэндэ зүришэлдөө гаргаха гэжэ американ империалистнууд олон арбаад жэл соо ехэ оролдолго гаргаһан байна. Мүнөө Урда Вьетнамай бүрин сүлөөлэгдөөд байхада, ороноо нэгэдүүлхын тула вьетнам арад бүхы хүсэеэ элсүүлнэ. Эгээл хүшэр бэрхэшээлтэй алхам хэгдээ гээд тэрэ тоолоно. Гэбэшье ороно бүхэнэй элдэб эрхэ байдалһаа уламжалан гараһан хэдэ хэдэн тодорхой асуудалнуудые шиидхэхэ шухала. Ороной Хойто хубиин хүн зоной социализм байгуулжа байхада, Урда хубиинхид шэнэ түхэлэй колониализмын үлэгдэлнүүдые усадхан зайсуулха ёһотой.

Вьетнамые нэгэдүүлхэ гээшэ гансал арад зоной сэдьхэлэй хүсэлэн бэшэ, харин революциин бодото эрилтэ гээшэ гэжэ ойлгохо хэрэгтэй. Ороноо нэгэдүүлхэ хэрэгээ дары түргөөр дүүргэхэдэнь лэ дайнай һүүлээр ажахыгаа һэргээлгын хүдэлмэри улам түргөөр түгэсхэгдэхэ бшуу. Энэ талаар ДРВ-гэй правительство, Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительство үгеэ ойлголсон ажаллана.

Имэ жэшээ дурдаһуу. ДРВ-гэй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ түсэб табихадаа, ороной Урда хубиин экономикын эрилтэнүүдые хараада абаһан байна. Ушарынь юуб гэхэдэ, харгис хүсэнүүд түс районой экономикые ехээр һалгааһан байгаа. Урда Вьетнамай ажахы гадаадын саанаһаа асарагдаһан долларой хэмжээнһээ сум дулдыдадаг байгаа бшуу. Гадаадаһаа эд бараа асаралга ондоо тээшэнь гаргалгаһаа арбаад шахуу дахин ехэ болоһон байгаа. Түүхэй эдэй, түлишын дутагдалһаа боложо, промышленна ба гар үйлэдбэриин предприятинуудай хахадһаа үлүүниинь хаагдашаһан байгаа. Хүдэлмэригүйдэлгэ, үлэсхэлэн хооһон байдал, саарһан мүнгэнэй үнэ сэнгэй уналга — сүлөөлэгдэхынь урда тээхэнэ Сайгондохи байдал айхабтар хүндэ хүшэр боложо байгаа һэн.

Гадаадын харгис хүсэнүүдэй олон жэл соо дайнай мүлжэлгын хорото хойшолонгуудые усадхажа, арадай ашa туһада харюусаһан экономико байгуулха гэһэн шухала удха шанартай зорилгонуудые Урда хубидахи шэнэ засаг захиргаан шиидхэжэ байна. Ороной ажахын байдалай үндэһэ һуури болохо гүрэнэй сектор үйлэдбэриие һайжаруулха, эд бараанай эрьесэ, дэлгүүрые тогтууритай һайн болгохо юм. Гэхэ зуура, хүгжэлтын энэ шатада национальна экономикые һэргээн хүгжөөлгэдэ гүрэн түрэтэеэ хамта хабаадахаа бэлэн байһан буржуазин ба жэжэ промышленнигүүдэй түлөөлэгшэдэй ажал ябуулга һайшаагдаха зэргэтэй.

Ороной арадай ажахы һайжаржа байна. Олон элигаад ехэ ба бага предприятинууд хүдэлмэреэ һэргээнэ. Хэдэ хэдэн провинцида экономическа шэнэ районууд эмхидхэгдэн байгуулагдаа. Бомбын тэһэрэлгэһээ гараһан нүхэ һүбэнүүд бүтүүлэгдэжэ, тарялан дахинаа ногоорбо. Оронһоо гаража ошоһон миллион тухай хүн түрэл нютагуудтаа бусаһан байна.

Нэгэдэмэл, һалбаран хүгжэһэн Вьетнамые байгуулгада эрэлхэг арадай амжалтата алхамууд эдэжэй һанин нүхэдые баярлуулна. Тиигэншьегүй аргагүй. Ушарынь юуб гэхэдэ, Вьетнамай илалта Советскэ Союзай ба ахадүү бусад социалис оронуудай зүгһөө үзүүлэгдэһэн асари ехэ туһаламжын, Индохитадай арадуудай дайшалхы жагсаалай эбдэршэгүй бата байлгын, түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэнэй гүнзэгы талархалай, хүсэтэ дэмжэлгын толотомо дүн мүн гэжэ Вьетнамай ажалшадай партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Ле Зуан һаяхан Москвада ерээд байхадаа хэлээ һэн.

Мүнөө үедэ, түүхын хүгжэлтэдэ социализмын шиидхэхы нүлөө үзүүлдэг болоһон байхада, сүлөөрэлгын хүдэлөөе дараха гэһэн империализмын бүхы һэдэлгэнүүд буруу һүргэгдэхэ байна гэжэ Вьетнамай урданай ба мүнөөнэй байдал элирхэйлэн харуулна. Вьетнамай 45 миллион хүн зон нэгэ бүлөөр ажаһууха.

О. ТРОФИМОВА,
АПН-эй шэнжэлэгшэ.

ХИЛЫН СААНАҺАА
радио • телефон • телеграф

ГАВАНА

Референдумдэ бэлдэнэ

ТАСС

Республикын шэнэ Конституциин проект тушаа байгша оной февралиин 15-да хараалагдаһан бүгэдэ арадай референдумдэ бэлдэхэ гэһэн шухала ажал ябуулга Кубада үргэнөөр үнгэргэгдэжэ байна. Эдэ үдэрнүүдтэ арадай бүхы заха булангуудта муниципальна ба районуудай һунгуулиин комиссинууд эмхидхэгдэнэ. Ганцал Гавана провинцида һунгагшадай списогүүдтэ 1.6 миллионһоо үлүү хүн оруулагдаһан байгаа.

Кубын шэнэ Конституциин проект үргэн нинтэ арад зоной зүбшэн хэлсэлгэдэ табигданхай. Тиигэжэ олон тоото үнэтэ дурадхалнууд оруулагдажа байна. Кубын Компартиин һаяхан болоһон I съезд энэ проектые һайшаагаа. Мүнөө тус документые гүрэнэй дээдын хуули болгожо баталхын тула референдум үнгэргэгдэхэ ёһотой. Конституциин проект бүгэдэ нинтын сэхэ, нюуса һунгалтаар баталагдан абтаха юм.

Шэнэ Конституциие баталан абалга орон дотор шэнэ общество байгуулгын замай шухала шата болохо байна.

Куба хадаа хүдэлмэришэд ба таряашадай, бүхы ажалшадай социалис гүрэн болоно, эндэ засаг захиргаан бүхы арадта хабаатай гэжэ республикын дээдэ хуулиин проект баяр жабхалантайгаар соносхохол.

НЬЮ ЙОРК

ООН-ой АЮУЛГҮЙН СОВЕДТЭ

ТАСС

ООН-ой Аюулгүйн Соведтэ Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлһөөр. 37 ороной делегадууд тэрээндэ хабаадана.

«Палестинын асуудалай үнэн зүб руунь шиидхэгдэтэр, булимтаран эзэмдэһэн Араб газар нютагуудһаа Израилиин ээрхэг түримхэйшүүлэй гаража ошоторынь түби дэлхэйн манай районо амгалан байдал хангагдахагүй юм», — гэжэ Ливиин түлөөлэгшэ М. Р. Кахья Соведэй заседани дээрэ хэлээ.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал уласхоорондын эб найрамдалда, аюулгүй байдалда ехэ хоро хүргэнэ гэжэ Алжирай түлөөлэгшэ А. Рахаль хэлэбэ. Зарим хүбиин хэлсээнүүд энэ шухала асуудалые шиидхэжэ шадахагүй байна. Ушарынь юуб гэхэдэ, булимтаран эзэмдэһэн Араб газар нютагуудтаа Израилиин түбхинэн һуурижажа, Палестинын араб арадай национальна эрхые баһамжалан доромжолжо байхада, энэ асуудал яагаад шиидхэгдэхэ гээшэб?!

Дүтын Зүүн зүгэй байдалые гуримшуулхын тула уласхоорондын зүблөө зарлажа, эндэхи шухала асуудалнуудые болохо руунь зүбшэн хэлсэхэ хэрэгтэй. Израилиин ээрхэг түримхэйшүүл тус районо булимтархы дай үүдхэжэ, гайсал энэ районой оронуудта бэшэ, харин бүхы дэлхэйдэ аюул тохёолдуулна гэжэ Венгриин түлөөлэгшэ И. Холлан хэлэбэ.

Израилиин ээрхэг түримхэй ябуулгануудые зайсуулан сарахын түлөө араб арадуудай империализмда эсэргүүгээр хэһэн тэмсэлые социалис хани нэгэдэлтэ оронууд сэхэ шууд дэмжэнэ гэжэ Польшын түлөөлэгшэ Г. Ярошек тэмдэглээ. Женевэдэхи эбэй конференциин хүдэлмэриие һэргээхэ тухай Советскэ Союзай саг соогоо оруулһан дурадхал Дүтын Зүүн зүгэй асуудалые шиидхэхэ арга олгохо.

БЕЙРУТ

Үгээ ойлголсобо

ТАСС

Январиин 21-дэ Бейрудай түбэй районуудаар, ороной бусад нютагуудаар национально-патриотическа хүсэнүүдэй нэгэдэмэл отрядуудай ба харгис партиинуудай зэбсэгтэ бүлэглэлнүүдэй хоорондо шанга байлдаан болоһон байгаа. Национально-патриотическа хүсэнүүд Дамур хотые мэдэлдээ абаба.

Ливанай хилэ худар Израилиин сэрэгүүд татагдажа байна гээд газетэнүүд бэшэнэ. Энэ үдэр Израилиин вертолёдууд ороной урда районууд дээгүүр тагнуулай ниидэлгэнүүдые хээ. Израилиин далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй катернууд Ливанай эрье шадар бии болоо.

Премьер-министрэй орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Хаддам түрүүтэй Сириин делегаци Ливанай гүрэнэй ба политическэ ажал ябуулагшадтай, Палестинын эсэргүүсэлтын хүдэлөөнэй түлөөлэгшэдтэй хөөрэлдөөнүүдые хэбэ.

Бүхы тала үгеэ ойлголсожо, Ливанда шуһа адхаралгата дайн байлдаае сараха тухай хэлсээ баталаа гээд Бейрудай радио мэдээсэбэ.

Сэрэгэй дээдэ комитет байгуулхые энэ хэлсээгээр хараалагдаа. Ливанай, Палестинын эсэргүүсэлтын хүдэлөөнэй, мүн Сириин түлөөлэгшэд тэрээндэ орохо байна.

АДЕН

СЕССИ ДҮҮРЭБЭ

ТАСС

Ази, Африкын арадуудай һаналаа нэгэдэлгын эмхиин президиумэй сесси эндэ боложо дүүрэбэ. Азиин, Африкын, Латинска Америкын оронуудай һаналаа нэгэдэлгын национальна комитедүүд, уласхоорондын эмхинүүд, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдэй делегацинууд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаһан байна.

Империализмын харата муухай ябуулгануудта, дэлхэйн эрхэ сүлөөдэ дуратай арадуудта зүрюу харшаар харгис хүсэнүүдэй үүдхэдэг һүйдхэлтэ хэрэгүүдтэ хабаатай асуудалнууд сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Анголын Арадай Республикын хуулита правительствые дэмжэдэг Советскэ Союзай һайн һайхан хараа бодолые сессидэ хабаадагшад һайшааһан байна.

СССР-эй, Болгариин, ГДР-эй, Гвинейн Республикын, Индиин делегацинуудай, мүн ВСМ-эй делегациин толгойлогшонор үгэ хэлэхэдээ, дэлхэйн национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй эб эе таһалжа, империализм ба харгис хүсэнүүдтэ галархадаг маоистнуудай харата ябуулгануудые эрид буруушааба.

Анголын арадые дэмжэхэ шухала гэжэ сессидэ хабаадагшадай абаһан тогтоолнуудай нэгэн соо хэлэгдэнэ. Палестинын, Оманай, Урда Африкын, Чилиин, Урда Корейн арадуудай тэмсэлдэ дэмжэлгэ үзүүлхэ уряатайгаар Дүтын Зүүн зүгтэхи асуудал тушаа тогтоол соо тэмдэглэгдэнэ.

Ливандахи, Персидскэ тохойн райондохи, Аравиин хахад аралай урда хубидахи байдалые зүбшэн хэлсээд, зохихо шиидхэбэринүүд абтаа.

ВАШИНГТОН

США-гай президентын эльгээһэн бэшэг

ТАСС

США-гай президент Дж. Форд «Ороной байдал тухай» бэшэгтэйгээр конгрессэй хоёр палатын хамтын заседани дээрэ үгэ хэлэбэ. США-гай дотоодын политическэ асуудалнуудта, экономическа байдалда бэшэг соо гол анхарал хандуулагдана. Холбоото Штадуудай гадаадын политическэ хараа шэглэлэй гол зүйлнүүд эндэ дурдагдана.

Жэл урда тээ орон доторнай байдал муу байһан юм гэжэ президент тэмдэглээ. Мүнөө хүн зоной байдал урдынхидал мэтэ хангалтагүй байһаар.

1975 ондо саарһан мүнгэнэй үнэ унаһан юм. Энээнһээ уламжалан, американ экономико айхабтар хүшэр байдалда ороһон байгаа.

Мүнөө үедэ экономическа байдалнай халта һайжаржа байна. Дэлхэйн хоёрдохи дайнһаа хойшо экономикомнай нимэ хүшэр байдалда ороогүй һэн. Хүдэлмэригүйшүүлэй тоо илангаяа олон байһаар.

ВАШИНГТОН

Макговерной мэдүүлгэ

ТАСС

Холбоото Штадууд Вьетнамтай дүүрэн хэмжээнэй дипломатическа харилсаа тогтоохо ёһотой гэжэ демократическа партиин элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша сенатор Дж. Макговерн Ханой, Сайгон ба Зүүн-Урда Азиин бусад хэдэ хэдэн оронуудай ниислэл хотонуудаар һаяхан ябажа ерэмсээрээ, эндэ үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ мэдүүлээ. Вьетнамые гансаардуулха гэһэн ябуулгань США-да огто таарахагүй, ямаршье ашa туһагүй байна. Миниин һанахада, дипломатическа харилсаа холбоо тогтоолго бидэнэй өөһэдымнай ашa туһада харюусаха байна гээд сенатор тэмдэглээ.

Британиин олтирогууд дээрэ аймшагтай хүсэтэй һалхи шуурган болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Манчестерэй үйлсэнүүдэй нэгэн шуурганай һүүлээр.

АП—ТАСС-ай фото.

ТЕАТР

„МИИСГЭЙН БАЙШАН"

Бурядай Ленинэй орденто оперо ба балетэй театр жэл бүхэндэ эдир харагшадтаа шэнэ зүжэг үгэдэг һайн заншалтай. Ц. Кюи гэгшын «Сабхитай мии», И. Морозовой «Алтан түлхюур», Б. Ямпиловай «Шидитэ нюуса» гэһэн зүжэгүүд урда сезонуудта табигдаа бэлэй. Харин энэ жэлдэ П. Вальдгардтын «Миисгэйн байшан» гэһэн зүжэг эдир харагшадта бэлэг болгон үгтөө.

Хүгжэмдэ дуратайгаар, гүнзэгыгөөр ойлгожо шадахаар үхибүүдые багаһаань хойшо һургаха хэрэгтэй гэжэ театрай коллектив тоолодог. Тиимэһээл тэдэнэр энэ жэлдэ «Миисгэйн байшан» табиха гэжэ шиидээ. Энэ 2 актатай багахан оперо С. Я. Маршагай үгэнүүд дээрэ зохёогдоһон юм. Энэ дуун, хатар пантомимо хүнүүлагдадаг.

Эгээн түрүүн үхибүүдтэ Маршагай үльгэр тухай хөөрэжэ үгэнэ. Удаань театрта хайшан гээд бэеэ абажа ябаха тухай, юун юудэ дуулаадые тухай, суфлерой хаана һуудаг тухай багашуулда хэлэгдэдэг.

Зал соо гэрэл унтаржа, хүшэгэ нээгдэнэ. Хүгжэмэй түрүүшын аялгатай хамта үльгэрэй орон айлшалнабди. Поэдтэй хамта тэнэг мүнхаг, хомхой хободог хүнүүдые наадалнабди.

«Миисгэйн байшан» олондо мэдээжэ юм. Гоё һайхан шэмэглэлтэй ном болгогдожо, хэдэн оло дахин барлагдан гаргагдаһан, радиогоор, телевиденеэр дамжуулагдаһан байна. Мүн грампластинканууд, мультфильмнүүд хэгдэнхэй. Харин мүнөө энэ үльгэр хүгжэмэй хэлээр дамжуулагдаба.

Энэ зохёолоо үхибүүдтэ зорюулхадаа, автор багашуулай һайн мэдэхэ дуунуудые хэрэглээ: («Борохон эшэгэн тухай дуун», «Гурбан поршоонхо» гэһэн кинофильмһаа дуун). Мүн зэлээр хадуугдаха хүнгэн, хүхюу аялгатай шэнэ дуунууд зохёогдоо. Эрэ тахяагай абяан, миисгэйн абяан тон зохидоор дуулдана.

Зүжэгэй режиссура тухай хэлэхэдээ, режиссер Г. М. Майорова гол роль гүйсэдхэгшэдые тон зүбөөр шэлэжэ абаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тахяагай ба Эрэ тахяагай рольдо Н. Панчукова, Г. Абиякий, К. Иванова гэгшэд, Н. Жатнуева, О. Миронова, Н. Манжеева гэгшэд Миисгэйн гүлгэд боложо, харин Н. Кузьмина, А. Тимофеева, О. Миронова гэгшэд Миисгэй боложо наадаа. Артистнар А. Жмурова, Г. Синюшкин, Г. Проскуряков гэгшэд Тэхэ Ямаан хоёр боложо наадаһан байха юм. Һаяхана хүгжэмэй училищи дүүргэһэн Г. Проскуряков энэ оперодо һайнаар хабаадаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Мүн артист В. Батуев зүжэгэй амжалтада горитой хубитаяа оруулаа.

Зүжэгэй шэмэглэл тухай тогтожо хэлэмээр. Уран зурааша Н. Н. Манилов үльгэрэй оршондо таарамжатай һайн шэмэглэл хээ. Үнгэ будагай һайханаар наадаһан энэ шэмэглэл үхибүүдэй зүжэгэй эрилтэдэ гүйсэд харюусана.

Алишье талаараа харагшадай һайшаал магтаалда хүртэһэн энэ зүжэг театрай репертуар соо өөрынгөө һуури эзэлхэ гээд һанагдана.

Н. ЦИБУДЕЕВА,
хүгжэмэй училищиин багша.

ХОЛОҺОО ЕРЭҺЭН БЭШЭГ

БААТАР СЭРЭГШЭ

АХА ДҮҮ БЕЛОРУССИДА «Арадай зүрхэндэ хэтэдээ хадагалаатай» гэһэн шэнэ ном хэблэгдээ. Республикые немец фашизмын булимтарагшадһаа сүлөөлэлгэдэ хабаадагшадай, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ фашизмтай тэмсэгшэдэй гэрэлтэ һайхан дурасхаалда тэрэ ном зорюулагдаа.

Улаан-Үдэ хотын хүбүүн Иванов Игорь Сергеевич гэгшын дайшалхы габьяа тухай хэлэгдэһэн хуудаһанууд тэрэ ном соо бии.

Отделениин командир, гвардиин старшина И. С. Иванов хадаа 1943 ондо болоһон байлдаанда онсо шалгарһан байна. Артиллериин тагнуулай взвод Ивановой командалга доро Лаев гэжэ тосхон шадар Днепрые гаталжа, дайсадай талые болон байлдаанай тулама газарые тагнаһан байгаа. Дайсанай ара талада артиллерийскэ болон пулеметно 15 точко элирүүлээ һэн.

Октябриин 23-да Красный Рог гэжэ һууринай түлөө болоһон байлдаанай үедэ гвардиин старшина Иванов ехэ габьяа харуулаа. Дайсадта хүреэлэгдэһэн артиллериин гурбан батарейн сэрэгшэдые гар тулалдаанда бодхоожо, фашистнарһаа буляажа абаһан томо буугаар өөһэдыень буудажа ороһон юм.

Белоруссиин газар дээрэ эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэһэн Буряад ороной баатар хүбүүндэ Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоһон юм.

Мүнөө агуу дайнай баатар Ленинград хотодо ажаһуудаг гэжэ нэрлэгдэгшэ ном уншагшадтаа дуулгана.

И. КОГАН,
Белоруссиин ССР-эй Витебскэ областиин Дубровенско районой «Днепровская правда» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Цыдып ЖАМБАЛОВ

ТЭРГЭТЭЙ ХҮН

Энэ хүн ябаган бэшэ, тэргэтэй,
Энгэрээ сэлинхэй, маһагар, бардам.
Ябад гээд лэ мэндэшэлдэнэ энэ тэрэтэй.
Ядамаргүй дабхина-харгы дардам.
Эсээд ябаа һаа, энэ хүнэй тэргэдэ
Хүсөөд сугтаа һуухам гэбэл яаруу —
Багтахагүйт яашье, тэрэ мүртөө
Баахан, гансал өөртэнь тааруу.
Арсаан байхагүй, аргатайл һаань
Аргалахан боожоёо татахал һэн даа,
Һуури гаргажа: «Һуугты!», удаань
Зөөри эрингүй дугшуулхал һэн даа.
Зүгөөр энэ тэргэтэй хүмнай
Зүһэн һайхан моритойш бэшэл даа.
Морнной орондо—хоёр гарнууд,
Монсогор бэе, хүлнүүдгүй байшоол даа.
Хүлэгэй дүрбэн туруун бэшэ —
Хүүгэдэй нааданхай тэргэдэл мэтэ
Дүрбэн заахан сахаригууд зэргэсэн,
Дүржэгэнэсэ табарнал даа ото һэтэ.
Наһажаал хүн аад, үхибүүндэл охотор,
Набтархан. Гансал гозон торхо.
Газараа аршалаад мүнөө хүрэтэр
Газар дээгүүрээ ябанал даа, хөөрхэй.
Гозон торхо... Голхорногүй өөртөө,
Хожом холые тэнсүүлнэ хэбэртэй:
Хүбүүндээ гү даа, али ашадаа юрэдөө
Кукла бэлэгтэй, ехэл баяртай...
Зол жаргалдаа дашууран, бүдүүрхэн
Зобоһоноо бү дурдаһуу, эшэнэб:
Зориг түгэлдэр энэ хүндэ атаархан,
Зосоомни уйтаржа, хүсэмни нэмэшэнэ.

«БАЙГАЛ» ЖУРНАЛАЙ РЕДАКЦИИН ТООСООН

Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной үмэнэһөө хоёр һарадаа нэгэ удаа гарадаг уран һайханай, улас түрын «Байгал» журнал гансашье манай республикада бэшэ, бүхы орон доторнай мэдээжэ болонхой. Энэ журналай хуудаһануудта Буряадай АССР-эй, Шэтын, Эрхүүгэй областьнуудай уран зохёолшодой бүтээлнүүд толилогдодог. Мүн МНР-эй, Москва, Новосибирск, Ленинград хотонуудай уран зохёолшод эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг.

Һаяхан «Байгал» журналай редакциин хүдэлмэрилэгшэд, редколлегиин гэшүүд М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекэ соо уншагшадтаяа уулзажа, үнгэрһэн жэлдэ хэһэн хүдэлмэри, ажал ябуулга тухайгаа тоосоо хэбэ.

«Байгал» журналай ахамад редактор, уран зохёолшо Сергей Цырендоржиев энэ уулзалгые нээжэ, 1975 оной декабрь һара соо Москва хотодо үнгэрһэн РСФСР-эй уран зохёолшодой IV съезд тухай, журналай редакциин 1975 ондо хэһэн хүдэлмэри, ерээдүйн зорилгонууд тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэбэ.

Удаань редакторай орлогшо, поэт Ч-Р. Намжилов редакцида ородог шүлэгүүд, мүн толилогдоһон зохёолнууд тухай үгэ хэлээд, өөрынгөө шүлэгүүдые уншажа, нэрьемэ альга ташалгаар үгтагдаба.

«Байгал» журналай редакциин харюусалгата секретарь, поэт Г. Чимитов олондо мэдээжэ оршуулагша юм. Шота Руставелиин «Барасай арһа хэдэрһэн баатар», А. Недогоновой «Сомон зүблэл дээрэ туг намилзана», С. Михалковой басninуud болон олон тоото зүжэг, повесть, романуудые оршуулһан байха. Мүнөө Г. Чимитов оршуулгын хэрэг тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэбэ. Сергей Михалковой «Һогтуу шандаган» гэжэ басниие буряад хэлэн дээрэ тэрэнэй уншахада, зал соо һууһан хүнүүд эльгэ хаталдан, ехэ баяртайгаар угтан абаа.

Журналай редакциин хүдэлмэрилэгшэ, поэт А. Щитов, редколлегиин гэшүүн В. Гуменюк гэгшэд үгэ хэлээ, шүлэгүүдээ уншаа. Поэт Виктор Гуменюк «Авиаци замбуулин, XX зуун жэл» гэһэн журналай гаршаг доро толилогдохо материалнуудые эмхидхэлсэдэг юм. Мүнөө энэ нүхэр космонавтнуудтай болоһон уулзалганууд тухай һонирхолтойгоор хөөрэбэ.

Мүн журналай прозын таһагые даагша, прозаик Д. Эрдынеев, уран шүлэгэй таһагые даагша М. Шиханов гэгшэд редакциин таһагуудай мүнөө үедэ хэжэ байһан хүдэлмэри, түсэбүүд тухай тодорхойгоор хөөрэжэ үгөө.

М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекын хүдэлмэрилэгшэд «Байгал» журналай түрүүшын номерһоо эхитэй дэбтэрнүүдэй һонирхолтой выставкэ эмхидхээ.

«Байгал» журналай редакциин хүдэлмэрилэгшэдэй уншагшадтаяа хэһэн иимэ тоосоон-уулзалга заншалта боложо, жэл бүри үнгэргэгдэхөөр хараалагдана.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

ТОЛИ

„БУРЯАДАЙ ТОПОНИМИКА" ТУХАЙ БОДОЛНУУД

Профессор М. Н. Мельхеевэй бэшэһэн «Буряадай топонимика» гэһэн ном уншагшадта, илангаяа, багшанарта түрэл оронойнгоо газар уһанай нэрэнүүд тухай олон һонирхолтой мэдээсэл үгэхэ байна. Энэ ном эрдэм шэнжэлгын ехэ удха шанартай Буряадай АССР-эй болон Эрхүүгэй, Шэтын областьнуудай зарим аймагуудай газар уһанай нэрэнүүд тухай автор дэлгэрэнгыгээр хөөрэнэ. Һургуулиин үхибүүдтэ нютагай нэрэнүүдые тон зүбөөр тайлбарилжа үгэхэнь айхабтар шухала гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Үхибүүд элдэб юумэн тухай «Юундэ» гэһэн асуудал табидаг гээшэ ааб даа. Газар уһанай, нютагай нэрэнүүд тухай үхибүүдэй асуудалда түрэлхидшье, багшанаршье, бусад мэргэжэлтэдшье хододоо зүб тайлбари үгэжэ шадахагүй ушар дайралдадаг. Тиимэһээ багшанар тон ехэ һонирхолтойгоор энэ ном угтажа абаа.

Ном дотор газар уһанай, хүбшэ тайгын, гол горхоной болон бусад географическа нэрэнүүд тайлбарилагдаһан байха ёһотой гэһэн эрилтэ багшанар табинагүй. Зарим нэрэнүүдые тайлбарилхань айхабтар бэрхэтэй. Юуб гэхэдэ, мүнөө үедэ буряадуудай ажаһуужа байгаа газар дайдада элдэб үедэ олон ондоо яһатан ажаһууһан, өөһэдынгөө нэрэ тэмдэг үлөөһэн байха юм. Үе сагай үнгэрхэдэ, зарим үгэнүүд ехэтэ хубилан, гансата тайлбарилхын аргагүй болодог.

Һайн ном хэрэглэһэн, эрдэм шэнжэлгын түйлалтануудта түшэглэһэн багша түрэл хизаарайнгаа урданай үе руу һурагшадаа дахуулаад, амжалтатайгаар аяншалха аргатай байдаг гэжэ эли. Зүгөөр зарим географическа нэрэнүүдэй ойлгогдосогүйгөөр гү, али буруугаар тайлбарилагдаһан байхадань, багша эрдэмтын шэнжэлгэдэ түшэглэхэ аргагүй боложо, хөөрэлдөөнэйнгөө һабагшые ондоо тээшэнь залаха баатай болодог.

Минии һанахада, «Буряадай топонимика» гэһэн ном дотор зарим тэды арсалдаатай зүйлнүүд бии хаш. Зарим нэрэнүүдэй тайлбарилга гүнзэгыгөөр бодомжологдонгүй хэгдээ гэжэ тэмдэглэмээр.

Жэшээлхэдэ, Эрхүүгэй областиин Слюдянска районой Табилта гэһэн тосхоной нэрэ абажа харая. Энэ тосхон Түнхэнэй аймагай Тоорын хонхорой зүүн захада оршодог. Номой 158-дахи хуудаһанда ингэжэ уншанабди: «Эрхүүгэй областиин Слюдянска районой Тибельти тосхон. Буряадаар Табилта гэнэ. Энэ нютагай нэрые Түнхэнэй буряадууд урданай түүхэтэй холбодог. XVII зуун жэлдэ тэдэнэй угсаатан Монгол оронһоо гаража, ородой албатад болоһон байгаа. Ундэр уула, уһа горхониие дабажа, тэдэнэр Түнхэн ерэжэ, эндэл сүлөө ороһон, «табилта» абаһан байна.

Түнхэнэй багшанар энэ нэрэ тухай ондоо һанамжа хэлэдэг.

Эрхүү мүрэнэй эгсэ зүүн хойшоо годирон, Саяан тээшэ уһаяа туужа, хадые нэбтэ сохиһон газарһаа холо бэшэхэнэ Табилта тосхон һууриж анхай. Байгаалиин гайхамшагтай хүсэн эндэ харагдадаг. Ургаа шулуун хабсагайн дундуур Эрхүү мүрэн нэбтэ гаран Саянай хадануудай саада таладахи Ангар тээшэ урдана.

Энэ ямар ехэ хүсэн хаб? Оло дахин дэлбэрһэн вулкануудһаа болоржо, хабсагайн дундуур хабшал гараа гээд Түнхэндэ хэлсэдэг. Вулкануудай дэлбэрэлгэһээ эхитэй хэдэн олон томошье, багашье толгойнууд Хоймор нютагта бии гэжэ мэдээжэ. Толгойн оройдо хонхосогууд бии. Энэ унтарһан кратерай һуури болоно.

Түнхэнэй буряадууд Табилта гээд гансашье энэ тосхониие бэшэ, мүн оршон тойрониие нэрлэдэг. Тиимэһээ Табилга хадаа эрхэгүй байдалһаа сүлөөрһэн хүнүүдые табилта бэшэ, харин Эрхүү мүрэндэ хабаатай ха. Хэдэн мянгаад жэлэй туршада Туранай, Түнхэнэй, Тоорын хонхорнууд соо байһан мүрэнэй уһан Саянай хадануудай хабшал руу орожо, шулуунь сохи сохиһоор саада таладань гараа. Ингэжэ хэдэн удаан хаалтатэй байһан хүсэтэ Эрхүү мүрэн табилтаяа олоһон юм. Байгаалиин энэ хүсые Түнхэнэй буряадууд сэсэн мэргэнээр «табилта» гээд нэрлээ.

Энэ тосхоной нэрые тайлбарилхадаа, профессор Мельхеев гүнзэгыгөөр бодожо үзөөгүй хаш. Юуб гэхэдэ, Мельхеевэй хэлэһээр эндэ буряадууд ородуудһаа һүүлдэ ерэһэн болоно. Мүн гансал Табилтада ажаһуухаар сүлөө олоһон, Түнхэнэй аймагай ондоо нютагуудта монголнууд гү, али бэшэшье угсаатан байһан болоно. Буряадай АССР-эй түүхэ абажа харахада, мүнөө үеын буряадуудай байһан бүхы газарта XVII зуун жэлэй эхиндэ буряадууд, эвенкнүүд болон бусад угсаатан байһан гэжэ мэдээжэ.

«Буряад-Монголой АССР-эй түүхэ» дотор ингэжэ бэшэгдэнэ: «Түнхэнэй острог 1676 ондо байгуулагдаа», «1658 ондо Балаганай буряадууд буусаһаа нүүжэ, Иван Похабовай хүсэрхэлгэһөө тэрьелэн, Түнхэнэй газар дээгүүр Монгол гараба. Түнхэнэй зарим буряадууд тэдэнтэй ниилэбэ».

Эндэһээ хаража үзэхэдэ, Түнхэнэй острогой баригдахаһаа холо урда тээнь эндэ буряадууд ажаһууһан байна. Гадна Түнхэнэй газар дээгүүр худалдаа наймаанай ехэ харгы гарадаг. Түнхэнөөр дамжан хэдэн бүлэг угсаатан Монгол ородог, һөөргөө ерэдэг байгаа. Үбэлэй үедэ Түнхэн Эрхүү хоёрой хоорондо Эрхүү мүрэнэй мүльһэн дээгүүр тон богони хаогы тогтодог һэн.

Номой 96-дахи хуудаһанда Мүнхэ-Сарьдаг уулын нэрэ тайлбарилагдана. Тиихэдээ Сарьдаг гэһэн үгэ һарьдаг гэһэн удхатай гээд хэлэгдэнэ.

Мүнхэ-Сарьдаг хадаа Ахын ба Түнхэнэй аймагуудай хоорондо оршодог, далайн нюруунһаа 3,5 мянган метр үндэртэй, оройнь саһаар хушагдаанхай уула юм.

Мүнхэ гэһэн үгэ хэндэшье ойлгосотой. Сарьдаг гээшэнь ехээр хубилһан буряад үгэ. Черемисовэй словарь дотор энэ үгэ үгы. Түнхэнэй буряадууд энэ үгые ингэжэ тайлбарилдаг: сарьдаг гээшэ саһа ородог гэһэн удхатай. Мүнхэ-Сарьдаг уулын орой жэлэй дүрбэн сагта саһаар хушаатай байдаг. Тиимэһээ тэндэ хододоо саһан орожо байһан мэтээр һанагдадаг. Энэ ушарһаа Түнхэнэй буряадууд зүб тайлбарилна гэжэ һанахаар.

Үе сагай үнгэрхэ бүри географическа нэрэнүүд ехээр хубилалтада ородог гээшэ ааб даа. Жэшээлхэдэ, Түнхэнэй аймагта Зактуй гэжэ тосхон бии. Түрүүшээр һанахада, энэ үгэ тон ойлгогдосогүй шэнгишье һаа, үнэн дээрээ ехээр хубилһан «загаһата» гэһэн үгэ юм. Эрхүүгэй областьдо Заглик гэжэ һуурин бии. Энэ хадаа «загаһалиг» гэһэн удхатай.

Тиимэһээ «саһа ородог» гэһэн үгэ «Сарьдаг» гэжэ хубилхань гайхалгүй гэжэ һанагдана.

Номой зарим тэды дутуу дунда дээрэ тогтобобди. Газар уһанай, нютагай нэрэнүүдые тайлбарилха гэһэн орёошье, хүшэршье хүдэлмэри огто дутагдалгүй хэгдээгүй гэмээр. Иимэ топографическа нэрэнүүдые һайнаар бодожо, гүнзэгыгөөр шэнжэжэ, нарин нягтаар хандан тайлбарилха шухала. Хэрбээ профессор М. Н. Мельхеев өөрынгөө энэ хүдэлмэри ябуулхадаа, республикынгаа, Шэтын, Эрхүүгэй областьнуудай дунда һургуулинуудтай барисаагаа шэнжэлгын хүдэлмэритэй холбоһаань, Буряадай топонимикые шэнжэлгэдэ ехэл хэрэгтэй байха һэн. Эдэ һургуулинуудта топонимикын кружок эмхидхэбэл, бүришье таарамжатай һэн ха. Тон олон һургуулинуудта хизаар ороноо шэнжэлгын музейнүүд байгуулагдаад, амжалтатайгаар хүдэлжэ байдаг ха юм. Тэдэнэр географическа нэрэнүүдые тайлбарилгада ехэ аритой туһа хүргэхэ байгаа.

Ф. ХАЛТАГАРОВ,
Буряадай АССР-эй һургуулинуудай габьяата багша.

МАНАЙ ҮХИБҮҮД

Хожом ехэ болоходоо,
Хонишоноор ажаллажа,
Торгон нооhо,
Тоогүй олон
Хурьгадые абажа,
Хүхэ ногоондо табижа,
Абадаал адляар
Алдартайхан ябуужаб.

Шайба ерэг —
Шангаар сохихоб.
Шаб лэ гээд,
Зуралзан ошохо.
Тоншье түргэн —
Тогтоожо шадахагүйт.

Д. БАЛДАНОВАЙ фотоэтюдүүд.

ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД

Бололгүй юумэнһээ
Буладай үзүүр хухардаг.
Бодолгүй үгэһөө
Бултанай дуран гутадаг.

Хүн үдэхэ—хүрьһэтэ
дэлхэй доһолгохо.
Мал үдэхэ—майла, тала
бүрхөөхэ.

Хүнэй хүбүүн ажалаараа
суурхаха,
Хүлэг морин гүйдэлөөрөө
суурхаха.

Түбөө хурьган — түлэй
адаг.
Түүрхэй тогоон—
амһартын адаг.

Хожомой һарын
харанхынь ута

Харнха шубуунай
харгынь ута.

Харалган тэнгэри
хагсуутай,
Харуул хүн хадхамитай,

Хорёошо үнеэн хуһамаг
тойрожо хонохо.
Хобууша хүн хотон
зайжа хоблохо.

Харюу хүн хүнэй хойно,
Харюу мал һүрэгэй хойно.
Зоригтой хүн зоной урда,
Замша шубуун зэлын
урда.

Хэлэхэ үгэеэ багадхажа
үзэ,
Хэхэ ажалаа ехэдхэжэ
үзэ.

Б. НАМСАРАИН.

ШОГ

ҮГЫТЭЙ, СЭСЭН ХҮН

Урда нэгэ сагта уужам нэгэ нютагта аха дүү хоёр ажаһуудаг һэн ха. Гэрэ хоёрой ахань айхабтар баян, адуу малынь атар талаар дүүрэн бэлшэжэ ябадаг бэлэй. Харин дүүнь үгытэй, газар уһан дээрэ ганса гүүтэй һэн ха.

Нэгэтэ үглөөгүүр ахань дүүгэйдээ орожо ерэбэ ха.

— Зай, дүү хүбүүн, нэгэ азарга адуугаа тоолоһомни, 99 толгой болоод байна. Тэбхэр зуу хүргэхэ һанаатай ябанаб. Ши энэ гүүгээ намда үгэхэ болоо хаш, — гэжэ ахань хэлэбэ.

— Ганса ахаһаа ганса гүү хармалхамни гэжэ яахаб. Үглөөдэр тантай хоюулаа нэгэ газар ошожо ерээд үгүүжэб. Эртэхэн ерэрэйгты. Замдаа сай шанажа уугаад ябахабди. — гэжэ дүүнь харюусаба.

Хойто үглөөнииinь баян ахань ганса аягаяа үбэртэлөөд ерэбэ. Дүү хүбүүниинь эдеэ хоол һайнаар түхеэрээд мордобод.

Хоюулаа ябажа ябажа, нэгэ хүндыдэ буугаад, сайгаа шанажа уубад. Удаань саашаа ябахаяа байтараа, дүү хүбүүниинь үхэһэн хүнэй хохимой тархи харажархиба. Хоёр нюдэнэйнь улхархайгаар шорой дүүрэшэһэн тэрэ тархи ахадаа харуулаад:

— Одоо энэ баяжажа ханаһан хүн хэбтэнэл, — гэжэ хэлэбэ.

Ахань юушье дуугарбагүй.

Мориндоо мордожо, гэртээ ерэһэн хойноо баян ахань дүүдээ ингэжэ хэлэһэн гэхэ:

— Зай, дүү хүбүүн, минии адуун сооhоо дуратайгаа барижа унаарай. үүсэ хээрэй.

Үгытэй дүүнь баян ахаяа тиигэжэ һургаһан гэлсэдэг.

Д. САНЖЕЕВ.

«РЕПЕРТУАРАЙ ХУУДАҺАНАЙ» ЭЭЛЖЭЭТЭ НОМЕР

Буряадай АССР-эй Культурын министерствын республиканска научно-методическа түб болон хоровой бүлгэмэй үмэнэһөө һара бүридэ гарадаг «Репертуарай хуудаһанай» 1976 оной январиин номер барлагдан хэблэгдэжэ, соёлой гуламтанууд, байшан, ордонуудта, хүдөөгэй клубуудта, уран һайханай бүлгэмүүдтэ эльгээгдэбэ.

Х. Намсараевай «Буряад оромни», А. Бадаевай «Тангариг» гэһэн шүлэгүүд эндэ толилогдоо. Мүн Г. Чимитовэй нэгэ үйлэтэй, нэгэ үзэгдэлтэй «Ангиин тэмсэл» гэһэн зүжэг, М. Осодоевой «Арьбанта», А. Щитовой «Мянга зургаан зуу» гэһэн сценкэнүүд, Г-Д. Дамбаевай «Урагшагүй үдэр» гэжэ конферанс энэ номерто үгтэбэ.

Композитор Б. Цырендашиевай поэт Д. Улзытуевай үгэ дээрэ бэшэгдэһэн «Мүнөөдэр намда ерыш», А. Андреевэй поэт М. Самбуевай үгэ дээрэ бэшэгдэһэн «Буряадни», поэтесса Ц-Д. Дондоковагай үгэ дээрэ Н. Дамирановай бэшэһэн «Минии Буряад» гэһэн дуунууд ноототойгоо эндэ толилогдобо.

Манай корр.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй 1976 оной социалис уялга. «КПСС-эй XXV съездын хүндэлэлдэ» — суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһан тематическа, арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй социалис мүрысөөндэ зорюулагдана.

Гурбадахи хуудаһанда. «Байгалай саана нютагжаһан — Е. Голубевой статья Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Субботын үдэрэй материалнууд. Нютаг нютагай һонин.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 09.20 — «Харгын ябадалай аюулгүйе сахиха» (үнгэтэ). 09.45 — «Ан амитадай ажабайдал» (үнгэтэ). 10.55 — «Эрдэм, техникэ» — киножурнал. 11.05 — «Манай Чукоккала» — кукольна фильм-зүжэг (үнгэтэ). 12.00 — Шэнэ һонин. 12.10 — «Түрэлхидтэ зорюулагдаһан дамжуулга». 12.40 — 12.50 — Забһарлалга. 12.50 — «АБВГДейка...» (үнгэтэ). 13.20 — «Элүүр энхэ байлга» — научно-популярна программа (үнгэтэ). 13.50 — Уласхоорондын темээр «Правда» газетын политическэ шэнжэлэгшэ Ю. А. Жуков хөөрэлдөө хэхэ. 14.35 — «Советская Россия» газетын шанда хүртэхын түлөө бүмбэгэтэй хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. СССР-эй ба Норвегиин суглуулагдамал команданууд наадаха (хоёрдохи тайм). Хабаровскһаа дамжуулга хэгдэхэ. 15.15 — «Сэнхир галхан» (үнгэтэ). 18.20—18.30 — Забһарлалга. 18.30 — «Время.» 19.00 — Доной хасагуудай дуу, хатарай гүрэнэй ансамблиин концерт (үнгэтэ). 19.40 — «Эрдэм, техникэ» — киножурнал. 19.50 — «Ан амитадай ажабайдал» (үнгэтэ). 21.00 — Шэнэ һонин. 21.15 — «Харгын ябадалай аюулгүйе сахиха» (үнгэтэ). 21.40 — «Уран зураашад тухай хөөрөөн». В. Маяковский. 22.05 — «Русское поле» — телевизионно документальна фильм. РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо А. В. Алексахин оролто үгэ хэлэхэ (үнгэтэ). 23.20—23.30 — Забһарлалга. 23.30 — Хүгжэмэй шэнэ һонин. 24.00 — «Время».

САГААН УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика дотрнай үүлэтэйшэг байха. Байгалай хойто эрьеэр, хойто аймагуудта багаханаар саһан орохо. Баруун хойноһоо секундын 3—7 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 15—20 градус хүйтэн болохо. Байгалай урда эрьеэр, Зэдын, Хяагтын аймагуудта 10—15, хойто аймагуудта 20—25, Баргажанай голдо 27—30, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 26—28, үдэртөө 16—18 градус хүйтэн болохо.

Январиин 25—26-най үдэрнүүдтэ бүрхэгшэг байха, тэсэ саһан орохогүй. Һүлэханаар һалхилха. Һүниндөө 25—30, үдэртөө 13—18, хойто, Ахын, Түнхэнэй аймагуудта һүниндөө 32—37, үдэртөө 20—25, Баргажанай голдо һүниндөө 38—43, үдэртөө 25—30 градус хүйтэн болохоор хүлеэгдэнэ.

Редакторай орлогшо **М. Н. НИМАЕВ.**

Манай адрес, телефонууд

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 2-54 54, приемная—2-54.93, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62.62, отв. секретаря — 2-50.52, секретариат — 2-66.76, отделы: партийной жизни — 2-60-91, сельского хозяйства — 2-64.36, 2.63-86, пропаганды и агитации — 2-56-23, промышленности строительства — 2-61-35, советского строительства и быта — 2-59 58, культуры и школ — 2-60 21, писем и селькоров—2-67-81, информации — 2-34-05, общественная приёмная — 2-35-95, фотолаборатория — 2-33.61.

АНГОЛЫН АРАДУУДАЙ ОНТОХОНУУДҺАА

АХА ДҮҮ ХОЁР

Нэгэ гэр бүлэдэ аха дүү хоёр ажаһуугаа һэн ха: нэгэниинь — ухаатай, нүгөөдэнь — тэнэг. Тэдэнэр ехэнхи сагаа ой соо, саваннада үнгэргэдэг байба: шубуудые, хулганаануудые баридаг һэн. Ехэ хүнүүдэй агнахаяа ошоходо, тэдэ хоёр ходо дахасалдадаг бэлэй.

Ехэшүүл саваннада нэгэ тээһээнь гал аһаагаад, нүгөө тээнь гаража, түймэрһөө тэрьелһэн ангуудые буудажа унагаадаг һэн. Аха дүү хоёр тэдэнэртэй эблэгоод, ангуудые буудадаг бэлэй. Тиигээд эдэнэр һүхирэлдэхэ:

— Би антилопо алааб!

— Би бодон гахай унагаабаб.

Ахань ехэнхидээ ангуудые аладаг һэн. Харин дүү хүбүүниинь тэрээнһээ урид үрдижэ:

— Би алааб! — гэжэ һүхирдэг байгаа.

Үгэ дуугүй ахань юушье хэлэхэгүй. Тиигээд дүү хүбүүниинь ехэ Мэргэн, ахань юушье тудадаггүй гэжэ суурхаба. Алагдаһан ан тэрэнэй болодог болобо ха.

Нэгэтэ агнууриин үедэ боложо байһан түймэр соохоо нэгэ хүн гүйжэ гараба. Ан гэжэ һанаһан ахань тэрэниие буудажа унагаажархиба. Ахынгаа буугай һүрэхые дуулаһан дүүнь урдынхидаал адляар хашхарба:

— Тэрэ ангые би алааб!

Булта ангуушад унаһан «ан» дээрэ гүйлдэжэ ерэбэ. Харан гэһээнь, ан бэшэ, хүн үхэшөөд хэбтэбэ. Мэгдэһэн дүү хүбүүниинь ингэжэ арсаба:

— Би буудаагүйб! Би буудаагүйб!

Ангуушад тэрээндэ эти гэбэгүй:

— Алааб гэжэ ши һүхирөө һэмнайш. Нэгэл дахин буу һүрөө һэн. Ши мэргэн ха юмши. Ахаш буудаа һаа, тудахагүй һэн.

Тиигээд дүү хүбүүн намнагдашаба. Худалша байһанайнгаа түлөө тэрэ ингэжэ хэһээгдээ һэн.

БАХА БА ХАРСАГА

Кюла-баха, Иимби-харсага хоёр ехэ нүхэсэдэг һэн ха. Һуурин тосхон дээгүүр ниидэхэдэнь, намайе абыш гэжэ баха нэгэтэ харсагые гуйба. Тиихэдэнь харсага бахые мэшээг соо һуулгаад, һуурин тосхон дээгүүр ниидэбэ.

Мэшээг соонь һууһан баха хадаа санзи гэжэ хүгжэмэй инструмент дээрэ наадажа, дуу дуулаба. Тосхон һууринай хүн зон тэрэ дууе шагнажа, ехэл һайшаабад. Харсагын буухада, мэшээг сооһоо гараһан бахада мүнгэ суглуулжа үгэбэ.

Харсага тэрэ бахада атаархажа оробо. Үглөөдэрынь ниидэхэдээ, бахые абахагүй тухайгаа мэдүүлбэ. Тиихэдэнь баха харсагын абажа ябадаг мэшээг руу орошобо. Харсага юушье мэдэнгүй, тэрэниие үргэлөөд ниидэбэ. Баха тэрэ мэшээг соо байһан эдеэ хоолыень бултыень эдеэд, санзи дээрээ наадажа, дуу дуулаба. Гайхаһан харсага газарта буужа, мэшээгэй амһар тайлаба. Тэндэнь эдеэ хоолшье үгы, гансал баха һуужа байба.

— Ши юундэ мэшээг руу орообши? — гэжэ харсага сухалдаба. — Юундэ минии хоолые дууһыень эдеэбши?

— Хүлисэ намайе, — гэжэ баха гуйба. — Хожом би иимэ юумэ хэхэгүйлби даа.

Сухалаа хүрэһэн харсага бахые уһа руу шэдэжэрхибэ. Тиигээд гэртээ ниидэжэ ябашаба. Бахын һамган харсагада ерэбэ:

— Хаанаб минии үбгэн? Тантай суг ниидэжэ ошоо һэмнай.

— Би үбгэнiiе хараагүйб, — гэжэ харсага бүрд гэбэ.

Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо харсагаһаа баха ехэ айдаг болоо һэн.

Тэрэнһээ хойшо баха хуурай газарташье, уһан соошье байдаг болоо һэн ха.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-01561. Заказ № 01598.